

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1879. Andra Kammaren. N:o 36.

Onsdagen den 16 April.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades de i Kammarens sammanträden den 5 och 9 innevarande månad förda protokoll.

§ 2.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda:
Stats-Utskottets Utlåtanden N:is 10 $\frac{1}{2}$, 14, 15, 39, 40 och 41;
Bevillnings-Utskottet Betänkande N:o 7; samt
Lag-Utskottets utlåtande N:o 20, memorial N:o 21 och utlåtande
N:o 22.

§ 3.

Herr *A. P. Lind* anmälde en motion, afseende inköp för statens räkning af bolaget Henning Schultz' fabrik i Norrköping samt Rosendahls fabrik i Mölndal m. m.

Denna motion, som af Herr Lind inför Kammaren upplästes, blef på begäran bordlagd, sedan derå tecknats ordningsnummern 130.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:
Bevillnings-Utskottets memorial N:o 8, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande vissa punkter af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 6 angående tullbevillningen; samt
Lag-Utskottets utlåtanden:
N:o 23, i anledning af väckt motion om stadgande af skyldighet för utländsk man att vid talans anställande inför svensk myndighet mot svensk man ställa borgen för kostnad och skada;

N:o 24, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Utskottets utlåtande, N:o 4, öfver Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordningar angående tillsättning af presterliga tjänster samt angående förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål;

N:o 25, i anledning af ifrågasatt lagförklaring beträffande den ansvarighet för enskilda sedelutgifvande bankers förbindelser, som må åligga de solidariska bolagsmännen; och

N:o 26, i anledning af väckt motion om ändring i gällande stadga om skiftesverket i riket.

§ 5.

Herr *Sven Nilsson* i Efveröd hade, i anledning af inträffadt dödsfall inom sin familj, anhållit, att den honom beviljade ledighet från riksdagsgöromålen, hvilken tilländagått den 13 innevarande April, måtte varda förlängd till nästkommande lördag den 19 i samma månad.

Efter det Herr Talmannen anmält denna framställning, blef densamma af Kammaren bifallen.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 3 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.

Torsdagen den 17 April.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Angående
remiss af Herr
Linds motion
N:o 130.

Föredrogs Herr *A. P. Linds* på Kammarens bord hvilande motion N:o 130, angående inköp för statens räkning af bolaget *Henning Schultz' fabrik* i Norrköping samt *Rosendals fabrik* i Mölndal m. m. Sedan motionen blifvit i sin helhet uppläst, begärdes ordet af

Herr *Sääf*, som yttrade: Innan jag yttrar mig om remissfrågan, ber jag få säga några ord om sjelfva motionen.

Ehuru motionen antagit utseende af att endast åsyfta befrämjandet af statens intressen och de fördelar, som efter motionärens förmenande skulle uppkomma derigenom att staten öfvertog industriell verksamhet i den af honom föreslagna riktning, är motionen till sin natur dock sådan, att med henne äfven kan afses att befrämja de enskilda intressen, hvilka i henne beröras. Det är för att afböja hvarje tanke att jag skulle hafva någon del i motionärens afsigt att inom den stad jag representerar söka befrämja ett sådant intresse, som jag begär att få frisäga mig från all delaktighet i motionen. Detta gör jag så mycket hellre, som min enskilda uppfattning är den, att staten i allmänhet icke bör befatta sig med industriell verksamhet eller inlåta sig på de äfventyr, som med en dylik verksamhet alltid äro förenade, och ingalunda kan åtaga sig att afhjelpa enskildes obestånd.

Hvad remissen af motionen beträffar, anser jag motionen ingalunda kunna hänföras till något af de undantag, som i 55 § Riksdagsordningen angifvas för rättigheten att efter motionstidens slut få en motion, som bör af ständigt Utskott behandlas, dit remitterad. Motionärens jämförelse mellan sin motion och den i Första Kammaren väckta motion om inköp för statens räkning af Halsberg—Motala—Mjölby jernvägen, kan jag ingalunda finna riktig. Sant är visserligen att såväl Halsberg—Motala—Mjölby jernvägsbolaget som de tvenne bolag, hvilka i Herr Linds motion omförmälas, under riksdagen gjort konkurs. Men härmed slutar ock likheten de tvenne motionerna emellan. De tvenne konkurser, som i Herr Linds motion omförmälas, beröra på intet sätt något statens intresse, hvilket deremot onekligen är förhållandet med Halsberg—Motala—Mjölby bolagets konkurs, hvarigenom tillfälle yppats för staten att förvärfva en jernväg, belägen midt i dess eget jernvägsnät.

Jag anser således, att Kammaren bör vägra remiss af motionen.

Herr Sjöberg: Angående sjelfva föremålet, eller föremålen, för den ifrågavarande motionen skall jag icke ingå i något yttrande. Den temligen långa listan på ärenden, som till Kammarens behandling föreligga, torde ock göra det till en nödvändighet att icke inlåta sig i några vidlyftigheter angående sjelfva förslaget. Jag vill således endast helt kort — åtminstone nu till en början, — uttala, det jag icke kan finna de händelser, hvarom motionen talar, vara af den art och beskaffenhet, som i Riksdagsordningens 55 § afses, hvarföre jag, på sådan grund, helt enkelt anhåller, att Herr Talmannen ville framställa proposition om *icke-remiss* af förevarande motion.

Herr Carl Ifvarsson: För att icke onödigtvis förlänga diskussionen, skall jag endast i korthet instämma i hvad Herr Sjöberg yttrat. I likhet med honom anser jag att remiss af denna motion icke bör ges rum.

Herr Abraham Rundbäck: Om jag, såsom jag gerna skulle vilja, finge antaga, att Första Kammaren, när den nyligen utan pro-

Angående
remiss af
Herr Linds
motion
N:o 130.
(Forts.)

Angående
remiss af
Herr Linds
motion
N:o 130.
(Forts.)

test till Stats-Utskottet remitterade en med denna likartad motion, strängt följt grundlagens föreskrifter, måste jag ovilkorligen yrka derpå, att Herr Linds förevarande motion jemväl blefve till vederbörligt Utskott remitterad. Det är nemligen onekligt, att båda dessa motioner äro hvarandra så lika som ett par bär. — Båda hafva för-anledts deraf, att bolag hafva under Riksdagens lopp gjort konkurs; båda gifva sig ut för att vilja befrämja statens fördel på så sätt, att staten bör passa på, att för billigt pris tillägna sig till borgenärer af-trädd egendom i konkursmassor, och båda innehålla slutligen förslag derom, att för sådant ändamål må ställas till Kongl. Maj:ts förfo-gande samma summa, 5 millioner kronor. Sålunda synes mig, att samma öde borde träffa båda motionerna och att de båda borde röna en lika behandling.

Väl förefinnes äfven en ganska stor skiljaktighet mellan de båda motionerna, men denna olikhet anser jag icke ligga i hvad den förste talaren påpekade, utan i en annan omständighet, den, nemligen, att den fråga, hvarom motion framstälts i Första Kammaren af Friherre af Ugglas, några veckor dertöföinnan utgjort föremål för Kongl. Maj:ts pröfning och beslut. Nämnda motion åsyftade således egentligen ingenting annat, än att draga under Riksdagens pröfning ett ärende, om helt nyligen blifvit af Kongl. Maj:t afgjort och innebar sålunda ett vädjande från den ena statsmakten till den andra. För min del, och med de konstitutionela åsigtter jag hyser, kan jag likväl ej finna, att berörda skiljaktighet bort förläna motionen i Första Kammaren någon förmånsrätt till remiss framför den här föreliggande motionen.

Man har såväl i tidningarne som enskildt framställt klagomål öf-ver att vid Riksdagen börjat visa sig tendenser att falla in i frihets-tidens missriktningar och missbruk. Jag tror ej att dessa bekymmer äro särdeles befogade, men väl skola de kunna blifva det, om det skall så tillgå, att ett regeringsärende, som kort förut blifvit af Kongl. Maj:t pröfvadt och afgjort, men angående hvilket Kongl. Maj:t för-klarar sig icke vilja till Riksdagen ingå med någon framställning, sedermera ändå drages inför Riksdagen. Och bekymren i detta hänse-ende minskas visserligen ej deraf, att det är en af rikets högst be-trodde män, som burit fram en dylik motion.

Jag skall icke yttra mig vidare i denna fråga utan vill endast till alla delar instämman med dem, hvilka yrkat, att Herr A. P. Linds ifrågavarande motion icke må vardas till Utskott remitterad.

Häruti instämde Herr Sjö.

Herr Danielsson: Det finns ett gammalt ordspråk som säger, att exempel smitta, och detta torde vara tillämpligt härvidlag. Jag afser nemligen det exempel, som gifvits i Första Kammaren och hvil-ket just af motionären åberopats såsom stöd för hans befogenhet att nu komma fram med den föreliggande motionen. Emellertid måste jag beklaga, att ett sådant exempel kunnat inträffa och sedermera här åberopats. Detta beklagliga förhållande kan jag ej underlåta att nu påpeka; och det finnes så mycket mera skäl att göra det just nu, då exemplet kommit från en sådan man, som här är fallet. Ett på-pekande häraf synes mig vara särdeles viktigt, likasom jag också an-

ser det vara särdeles angeläget, att Riksdagen en gång för alla säger sin mening rent ut, exemplet må nu komma ifrån hvem det vara månne, vare sig det är en uppsatt och högt betrodd man i statens eller i kyrkans tjänst. Jag håller nemligen före, att grundlagens helgd står öfver allt och bör respekteras framför allt. Skulle nu grundlagen kunna tummas derhän, att man på detta sätt en gång kunde få fram en fråga i Riksdagen, så tror jag det sedermera skulle blifva ganska svårt att stänga floden af likartade frågor. För min del hyser jag verkligen den åsigt, att remiss af ifrågavarande motion icke bör medgifvas; men jag vill på samma gång framhålla, att, om denna Kammar nu vägrar remiss, bör Kammaren också allvarligen taga i öfvervägande det utlåtande, som från Första Kammaren kan vara att emotse i den fråga, som med denna har ett omiskänneligt syskontycke, samt dervid tillse, huruvida det kan vara möjligt att äfven vägra behandling deraf.

Här har sagts, att dessa båda frågor icke äro fullt jemförliga med hvarandra; och till någon del vill jag medgifva att så är. Men i alla fall hafva bolagen i fråga gjort konkurs; och i ena som andra fallet är konkursen den närmaste orsaken till att frågorna kommit till Riksdagen.

Jag skall emellertid icke vidare upptaga tiden, men har blott velat gifva tillkänna min åsigt att det ej kunnat förundra mig att motionären kommit fram med sitt förslag, då han haft ett så stort och lysande exempel att följa.

Herr Hammarskjöld: Jag beklagar, att jag ej kan dela de föregående talarnes uppfattning om grundlagens betydelse i detta fall. Jag kan nemligen för min del icke finna något annat, än att en motion af beskaffenhet som den föreliggande bör remitteras, hvad tanke man än må hysa om lämpligheten af sjelfva motionen. Här har framhållits, att det skall vara en inträffad händelse, med hvilken motionen skall stå i omedelbart sammanhang och att den inträffade händelsen skulle beröra ett statsintresse. Men jag ber få erinra, att grundlagen alldeles icke talar om att den inträffade händelsen skall vara af det eller det slaget, utan säger helt allmänt: en inträffad händelse. Det förefinnes emellertid visserligen någon skilnad emellan den händelse, som föranledt motionen i Första Kammaren, och den som åberopas i den nu föreliggande, ty i förra fallet var det en inträffad händelse, som hotade att medföra ruin för en icke oviktig del af Sveriges rike, ett förhållande, som i min tanke utgjorde ett ganska viktigt statsintresse, men så är icke förhållandet med händelsen i nu förevarande fall. Detta medför likvisst efter mitt förmenande endast en gradskilnad men ej någon artskilnad mellan de båda fallen.

Men om jag således håller före, att remiss af denna motion grundlagsenligt icke kan förvägras, måste jag å andra sidan anse det högst beklagligt, om remissen måste beviljas. Riksdagen är svenska folkets representant och har att behandla viktiga och allvarliga frågor. Om Riksdagen skall fylla denna sin uppgift har den ock ett anseende att tillvarataga. Det kan sannerligen icke vara fördelaktigt för detta an-

*Angående
remiss af
Herr Lindes
motion
N:o 130.
(Forts.)*

Angående
remiss af
Herr Linds
motion
N:o 130.
(Forts.)

seende, att Riksdagens former förvandlas till ett lekverk, såsom ju en och hvar tydligen kan inse fallet vara med nu föreliggande motion.

Jag kan mycket väl sätta mig in i motionärens tankegång. Motionären har velat under ironiens form rigta ett anfall mot ett förslag, som han anser olämpligt. Må det vara fullkomligt tillbörligt att använda äfven detta vapen; men då motionären redan vunnit målet genom att två gånger få sin motion i Kammaren uppläst och då hvar och en fullkomligt väl känner hvilka skäl ligga bakom motionen, så dristar jag hemställa till motionären, om icke, då målet sålunda redan är vunnit, han skulle vilja taga tillbaka sitt förslag, på det att icke Riksdagen sjelf må nödgas göra sig till föremål för löje inför hela Sveriges land.

Friherre *Leijonhufvud* och Herr *Östling* förenade sig med Herr *Hammar skjöld*.

Herr Lind: Herr Grefve och Talman! Jag kan ej förstå, hvarföre remiss å min motion skulle vägras, då motionen enligt min uppfattning är alldeles likartad med den motion angående inköp för statens räkning af Motala—Halsberg—Mjölby jernväg, som för någon tid sedan väcktes i Första Kammaren och af samma Kammare remitterades till vederbörligt Utskott. Den näst föregående talaren kallade mitt förslag ett lekverk, en ironi m. m. och framhöll att den i Första Kammaren framlagda motionen i olikhet med den af mig väckta gälde ett statsintresse, emedan Halsberg—Motala—Mjölby jernvägsbolaget genom sitt obestånd skulle kunna ruinera en mängd kommuner i den trakt, der jernvägen framgår. För min del måste jag dock med afseende å min motion säga att ej blott den kommun, der Rosendals fabriker äro belägna, utan äfven hela den angränsande nejden håller på att blifva totalt ruinerad genom bolagets fall. En stor skara arbetare hotas derigenom med arbetsbrist. Min motion berör således äfven ett statsintresse.

I händelse remiss af min motion nu skulle vägras, så inträffade vidare derigenom att Första Kammaren tolkat 55 § Riksdagsordningen på ett sätt, och Andra Kammaren på ett annat. För mig synes det emellertid klart, att grundlagen bör tolkas lika i båda Kamrarna. Skulle en dylik frihet i tolkningen göra sig gällande, bör nämnda grundlagsparagraf derföre skyndsammelingen omarbetas.

Jag har slutligen af grundlagens tydliga ordalydelse skäl att anhålla om remiss å motionen. 58 § Riksdagsordningen föreskrifver nemligen uttryckligen, att "när proposition eller motion första gången i Kammare förekommer, skall den, så framt ej Kammaren enhälligt densamma genast till Utskott förvisar, ligga på bordet till nästa sammanträde, då sådan hänvisning bör ske, derest frågan ej nedlägges eller, om den rörer Kammaren enskildt, eljest blifver afgjord." Till följd af detta stadgande i grundlagen, eger Kammaren ej rätt att vid detta tillfälle afslå motionen, ej heller rätt att vägra remiss af den samma.

Jag anhåller fortfarande om motionens remitterande till Stats-Utskottet.

Herr Berg: Jag ber endast få i korthet antyda, att ifrågasvarande motion innehåller förslag ej blott att tvenne namngifna fabriker, hvilkas egare råkat i obestånd, skola af staten inlösas, utan äfven att Riksdagen måtte till Kongl. Maj:ts disposition ställa ett belopp för att inköpa andra framstående fabriker, hvilka kunde öfverkommas för godt pris. Man må nu hafva hvilken åsigt som helst om meningen med uttrycket "under riksdagen inträffad händelse", så torde det i alla fall vara gifvet, att *ingen* under riksdagen inträffad händelse *omedelbarligen* föranledt förslaget i sistnämnda syfte, eller att Riksdagen skulle åt Kongl. Maj:t uppdraga att vid lämpligt tillfälle inköpa fabriker i allmänhet. I det skick motionen är framställd, kan jag således för min del icke tillstyrka att remiss af densamma till Utskottet beviljas.

I detta yttrande instämde Herr *Torpadie*.

Angående
remiss af
Herr Linds
motion
N:o 130.
(Forts.)

Herr Ola Andersson i Burlöf: Det var ett yttrande af Herr Hammarskjöld som föranledde mig att begära ordet. Herr Hammarskjöld yttrade nemligen, att remiss af motionen icke kunde vägras, emedan 55 § Riksdagsordningen *endast talar om att en under Riksdagen inträffad händelse* berättigar motionär att efter motionstidens slut upptaga motion af sådan natur att den, såsom hörande till ständigt Utskott, eljest skulle hafva blifvit väckt under motionstiden samt att *de händelser*, hvilka skulle berättiga till väckande af motion efter motionstidens utgång, således icke äro på något sätt af grundlagen begränsade och att föreliggande motion således tillkommit i grundlagsenlig tid och form, vid hvilket förhållande remiss till vederbörligt Utskott af densamma följaktligen ej kunde vägras. Så vidd jag kunde fatta, var detta Herr Hammarskjölds mening. För min del har jag icke denna åsigt. Jag tror att grundlagens stadgande i berörda paragraf måste tydas på annat sätt, så vida ej den såsom undantag der införda bestämmelsen skall helt och hållet upphäfva hvad som enligt samma 55:te paragraf är regel. Det heter nemligen i första momentet af denna paragraf: "motion i ämne, som tillhör ständigt Utskotts behandling, må af riksdagsman i den Kammare, han tillhör, göras inom tio dagar från riksdags öppnande. *Sedermå så sådan fråga, med undantag af grundlagsförslag, icke kunna af riksdagsman väckas, utan så vida den af redan inom någondera Kammaren fattadt beslut eller upptaget ärende eller annan under riksdagen inträffad händelse omedelbarligen föranledes.*" Man har således här att taga i betraktande icke blott *frågans natur*, utan äfven *beskaffenheten af den händelse*, som skall berättiga motionären att upptaga motionen. I händelse den föreliggande motionen blifvit väckt inom den tid grundlagen bestämmer såsom regel och den eljest tillhör ständigt Utskotts behandling, hade densamma utan tvifvel blifvit remitterad till Stats-Utskottet. Motionen är alltså af natur och beskaffenhet att äfven nu höra till Stats-Utskottet, i fall remiss beviljas; och i detta afseende finnes således ej hinder i vägen för dess remiss. Men deremot lägger beskaffenheten af de händelser, som föranledt motionen, efter min öfvertygelse ett oöfverstigligt hinder för att be-

Angående
remiss af
Herr Linds
motion
N:o 130.
(Forts.)

vilja remiss af densamma. Ty aldeles uppenbart är väl, så vidt man i grundlagens ifrågavarande stadganden skall finna en förnuftig mening, att de händelser, som der omförmälas, skola vara sådana, som väl kunna beröra enskildes intressen men dock på något sätt sammanhånga med statens intresse. Endast sådana händelser, som beröra statens intressen, kunna enligt grundlagens mening berättiga en riksdagsman att efter motionstidens slut väcka motion af nu ifrågavarande art. Så snart man öfvergifver denna begränsning, öfvergifver man också den grundlagens regel, enligt hvilken dylik motion skall vara väckt inom tio dagar efter Riksdagens öppnande. Således synes det mig, att icke blott grundlagens anda utan äfven dess bokstaf gifver vid handen, att den nu ifrågavarande motionen icke är väckt inom den tid och på det sätt, att den kan till Utskott remitteras, hvadan jag för min del anhåller, att sådan remiss icke måtte af Kammaren beviljas.

Herr Jöns Rundbäck: Då den ifrågavarande motionen berör ett stort industriellt etablissement beläget i den ort, för hvilken jag har äran vara representant, har jag känt mig manad att i frågan yttra några ord. Jag får dock dervid genast tillkännagifva, att jag icke, i likhet med motionären, erhållit något uppdrag att för Riksdagen framlägga saken och icke heller på något vis är själf intresserad i detta etablissements affärer, utan att det endast är sakens stora vikt och betydelse, som föranleder mina uttalanden i denna fråga.

Onekligt torde nemligen vara, att den konkurs, som träffat detta nu omförmälda etablissement, är betydligt större och till sina följder viktigare, än den som träffat Halsberg—Motala—Mjölby jernvägsaktiebolag. På det förra stället blifva nemligen efter all anledning icke mindre än närmare 3,000 arbetare och arbeterskor, hvilka hufvudsakligen varit invande vid en viss sorts handtering, men för annan sysselsättning icke äro så användbara, nu genom det inträffade fallissementet utan arbete. Det ifrågavarande bolaget har också ännu mycket mindre utsigter än Halsberg—Motala—Mjölby jernvägsaktiebolag att få sina aktier och obligationer till någorlunda rimligt pris försålda. Detta oaktadt hafva de personer, som stått i spetsen för bolaget, med berömvärdt nit och stora uppoffringar sökt hittills upprätthålla fabriken verksamhet, trots att de derpå förlorat ännu mera. Jag samtalade för någon tid sedan om dessa förhållanden med en aktningvärd man från den kommun, der ifrågavarande fabrik är belägen, och jag kan icke beskrifva det bekymmer, som stod att läsa i hans ansigte, öfver de olyckor, som skulle drabba denna kommun, om fabriken går under. I denna kommun finnas nemligen mera än 4,000 invånare, det vill säga större invånareantal än i de flesta af våra småstäder; och flertalet af dessa invånare äro fabriksarbetare. För skolväsendet och fattigvården har kommunen under sådana förhållanden redan måst vidkännas dryga utgifter; och huru det skall blifva, om hela denna massa af arbetare måste underhållas af kommunen, kan man lätt tänka sig. Det har nyligen inom Riksdagen varit fråga om att bevilja tidigare utbetalning till ett enskildt jernvägsbolag i

Södra Dalarne af ett detsamma beviljad statslån endast af uppgifven anledning att skaffa småländske arbetare tillfälle till arbetsförtjenst i Dalarne, men deremot har ingen stämman mera än motionärens här höjt sig för, att dessa af honom omnämnda kommuner, som under nuvarande brydsamma tider hafva så många fattige att draga försorg om, skulle få någon hjälp. Hurudan i en sådan landsort ställningen skall blifva, om fabriken går under, kan dock hvar och en lätt tänka sig.

Jag anser således för min del, att motionen är fullt jemförlig med den förutnämnda inom Första Kammaren väckta, och att förhållandena här äro till och med ännu mycket mera ömmande och trängande. Om, såsom talaren på upsalabänken antydde, motionen skulle innebära någon ironi, skulle väl således detta vara förhållandet äfven med den inom Första Kammaren väckta motionen; men från sådan synpunkt har dock icke denna sistnämnda motion betraktats.

Här ligger efter mitt förmenande i afseende å sjelfva saken icke mycken vikt vid, om denna motion remitteras till Utskott eller icke, ty det beror ju på Riksdagen, att sedermera afslå motionen såsom obefogad, hvartill goda grunder torde förefinnas. Men det synes mig dock formelt riktigast att icke afslå saken utan föregående remiss, ty har Riksdagen icke makt att pröfva saken, har den icke heller makt att afslå den. En utredning bör väl tillåtas, af hvilken de omständigheter kunna framgå, som kunna föranleda ett afslag. Jag har nemligen ingalunda velat säga, att Riksdagen bör bifalla motionen, ty, trots att jag är representant för den ort, som derigenom skulle tillgodoses, tror jag dock icke, att det passar staten att lägga sig i vare sig enskilda jernvägsbolags eller industriella anläggningars affärer. Men, då en dylik fråga, väckt inom Första Kammaren, blifvit till Utskott remitterad, anser jag, att sådan remiss äfven bör beviljas denna motion. Visserligen har jag städs haft den öfvertygelsen, att orden i 55 paragrafen Riksdagsordningen "under Riksdagen inträffad händelse" skulle afse någon händelse, som inom eller vid Riksdagen varit föremål för behandling, men efter den tolkning, som nu i detta hänseende gifvits af Första Kammaren, synes det mig, att talaren på upsalabänken tolkat grundlagen rätt, då han anser att motionen bör till Utskott remitteras. För min del yrkar jag ock sådan remiss, ehuru jag, som sagdt, dermed icke vill hafva gifvit på hand, att jag kommer att understödja motionen, då den från Utskottet åter förelägges Kammaren till behandling.

Herr Per Nilsson i Espö: Att denna motion har mycket starkt slägttycke med den motion, som inom Första kammaren blifvit väckt om inlösen af en enskild jernväg, torde ingen kunna bestrida; och då den senare motionen blifvit till Stats-Utskottet remitterad, kunde det alltså synas vara lika mycket skäl för, att äfven denna motion remitterades till samma Utskott för vidare behandling. För min del kan jag dock icke finna, att 55 paragrafen Riksdagsordningen tillåter en sådan remiss.

*Angående
remiss af
Herr Linds
motion
N:o 130.
(Forts.)*

Angående
remiss af
Herr Linds
motion
N:o 130.
(Forts.)

Under ständsriksdagarnes tid inträffade, medan riksdagen var samlad, att åskan slog ned och uppbrände en kyrka i Upland. Representanten från orten väckte då en motion om beviljande af ett anslag till kyrkans uppbyggande och begärde, att motionen skulle remitteras till Stats-Utskottet. Många hyste betänkligheter deremot; men den åsigt, som allmännast gjorde sig gällande, var den, att detta var en naturhändelse, som icke låge i människors magt att bestämma, och att det derföre var en sådan händelse, på hvilken remiss kunde grundas. I nu förevarande fall förefinnes deremot icke någon naturhändelse, som ingripit, utan den inträffade händelsen består blott deri, att personer, som i sina märkvärdiga beräkningar rusat åstad, derigenom tvungits till att göra cession. Och icke kan den omständigheten, att ett bolag, stort eller litet, gjort cession, upphäfva grundlagens helgd, så att man kan begära att med anledning deraf få väcka motion. Skall man fortgå på en sådan bana, som nu är i fråga, så undrar jag hvad nytta stadgandet om motionstiden skall hafva. Den ena motionen efter den andra i frågor hörande till ständigt Utskotts behandling skulle då komma att väckas ända in i sista dagarne af riksdagen; man skulle oupphörligen begära utredningar än af det ena, än af det andra; och huru skulle gränsen i detta fall kunna af Riksdagen bestämmas. Jag fruktar för, att det skulle blifva ganska svårt att sätta någon sådan gräns.

För min del kan jag således icke finna annat än att den förevarande motionen icke bör remitteras.

Herr Hammarskjöld: En ärad talare från Skåne har yttrat, att grundlagens såväl bokstaf som anda skulle göra tydligt, att den ifrågavarande motionen icke bör remitteras. Hvad bokstafven beträffar, skulle skälet bestå deri, att med "inträffad händelse" skulle menas en sådan händelse, som står i sammanhang med ett statsintresse, såsom han yttrade. Härvid är likväl att märka, att ordalagen i 55 § Riksdagsordningen icke innehåller något om den saken. Någon grundlagens bokstaf för sin mening torde han således icke kunna åberopa. Hvad grundlagens anda beträffar, så må jag gerna medgifva, att Riksdagen icke har att sysselsätta sig med annat än hvad som rör statsändamålet; men, så vidt jag kan se, har den ärade motionären gifvit sin framställning en sådan gestalt, att det skulle se ut att vara ett statsintresse som skulle vinnas genom att begagna den under riksdagen inträffade händelsen, att två bolag gjort konkurs. Detta är en händelse och en händelse, som inträffat under riksdagen: det är en händelse, som motionären icke kunnat förutse och som förmodligen icke någon vill göra honom ansvarig för att hafva framkallat, lika litet som den af den siste talaren nämnda händelsen att åskan slagit ned i Upland föranledts af den motionären, som med anledning deraf väckte en motion.

Af alla dessa skäl synes det mig vara aldeles klart, att motionären lyckats gifva sin framställning i denna del en sådan färg, att den står i öfverensstämmelse med förutnämnda 55 §:s af Riksdagsordningen bokstaf och anda. Men på samma gång måste jag erkänna.

att det af en talare här framför mig anförda argument att motionären i motionen inblandat andra saker, som icke stå i sammanhang med den inträffade händelsen, torde vara riktigt och att Kammaren deri har fullt skäl att vägra remiss.

*Angående
remiss af
Herr Linds
motion
N:o 130.
(Forts.)*

Herr Lyttkens: Efter den sinnrika reträtt, som talaren från upsalabänken gjort från sin förra ståndpunkt i frågan, torde det vara öfverflödigt, att jag begärt ordet. Men då han i första delen af sitt senaste anförande sade, att ingenting i 55 § Riksdagsordningen finnes stadgad, som kunde föranleda till vägran af remiss af förevarande motion, så får jag nämna, att jag icke kan läsa grundlagen på samma vis som han. I sista punkten af denna paragrafs första moment heter det: "annan under riksdagen inträffad händelse omedelbarligen föranledes." Jag frågar, om orden "omedelbarligen föranledes" stå här för ro skull eller om icke de just betyda, att händelsen skall vara en sådan, som omedelbarligen inverkar på statsintresset. Är det till exempel ett statsintresse att inköpa Halsberg — Motala — Mjölby banan; är det ett statsintresse att inköpa ett pappersbruk, så är detta ett lika stort statsintresse såväl före som efter händelsens inträffande; men händelsen, cessionen, kan icke inverka derpå. Således tror jag icke, att den inträffade händelsen omedelbart inverkar på statsintresset; och som grundlagen förutsätter en sådan omedelbar inverkan, tror jag, att det icke står i öfverensstämmelse med grundlagen att remittera förevarande motion till Stats-Utskottet, hvadan jag får yrka, att någon remiss af densamma icke måtte ske.

Herr Berg: Då jag förra gången angaf det skäl hvarföre jag icke kunde tillstyrka remiss af ifrågarande motion, uraktlät jag med flit att ingå i någon tolkning af den grundlagsparagraf, hvars rätta betydelse sedermera blifvit föremål för öfverläggning. Med anledning af den siste talarens yttrande anser jag mig dock nu med några ord böra gifva tillkänna, att jag icke kan instämma i hans uppfattning af paragrafen. Han påstod att ordet "omedelbarligen", som förekommer i 55 paragrafen Riksdagsordningen, skulle betyda ett omedelbart sammanhang med ett statsintresse. Såvidt jag kan läsa ordalagen i paragrafen, lyda de: "Sedermera må sådan fråga — — icke kunna af riksdagsman väckas, utan såvida *den* af redan inom någondera Kammaren fattadt beslut eller upptaget ärende *eller annan under riksdagen inträffad händelse omedelbarligen föranledes.*" Ej ett ord nämnes här om något statsintresse, och frågan gäller således endast om det förslag, som motionären framställt, kan anses *omedelbarligen* föranledt af den ostridigt under riksdagen inträffade händelsen att ett par konkurser uppstått.

Innan genom konkurserna ifrågavarande fabriker blifvit fäla, samt så länge arbetets upphörande vid den och de deraf vållade olyckor, hvilka motionären ansett såsom följder af konkurserna, ännu icke vore att befara, fans naturligtvis ingen anledning för honom att väcka något förslag att för statens räkning söka förvärfva och uppehålla dessa fabriker. Men när konkurserna inträffat och motionären fruk-

Angående
remiss af
Herr Linds
motion
N:o 130.
(Forts)

tade att deraf framkallad arbetsbrist skulle för hela landsorten medföra olyckliga och vådliga verkningar, då föranleddes motionären omedelbart häraf till den tanken att det kunde vara i statens intresse att vidtaga åtgärder för att, genom fabrikerens öfvertagande, förebygga dessa olägenheter.

För min del kan jag vid sådant förhållande icke finna annat än att motionären varit fullkomligt grundlagsenligt berättigad att härom väcka motion. Grundlagen innehåller väl i allmänhet såsom regel, att riksdagsman skall inom tio dagar från riksdagens början väcka de motioner, hvilka tillhöra ständigt Utskotts upptagande. Men den förutsätter tillika att under riksdagens lopp kunna inträffa händelser, hvaraf omedelbart framkallas förslag, hvilka icke förut kunnat väckas och icke heller kunna uppskjutas, och har därför ej velat betaga en motionär tillfälle att få ett sådant förslag af Riksdagen behandladt. Så hade till exempel vid riksdagens början, då Halsberg—Motala—Mjölby jernväg ännu af jernvägsbolaget sjelft trafikerades, ingen motionär funnit anledning väcka förslag att staten skulle öfvertaga jernvägen, hvilken då ännu icke visats vara ovilkorligen fal; men då, i samma ögonblick som bolaget försattes i konkurs och jernvägen således måste komma att tvångsvis försäljas, fråga uppstod, huruvida icke, vid det sålunda inträffade förhållandet, anledning förefunnes för staten att dervid bevaka sitt intresse och söka förväfva jernvägen, ansågs denna fråga, hvilken icke kunde uppskjutas till nästa riksdag, och omedelbart föranleddes af en under riksdagen inträffad händelse, kunna genom motion göras till föremål för Riksdagens pröfning. På samma sätt har motionären, herr Lind, nu af den omständigheten att två större fabriker nyligen råkat i obestånd, och derigenom en mängd arbetare komma att gå miste om arbete och utsättas för nöd och brist, hemtat anledning till den begäran, att Riksdagen måtte mellankomma och för statens räkning öfvertaga fabrikerne. Om denna hans framställning är på giltiga skäl grundad eller ej, om den kan anses öfverensstämmande med statens intresse eller ej — med andra ord — om motionen bör bifallas eller afslås, derom är nu icke fråga, utan endast derom, huruvida motionären på grund af den uppgifna anledningen varit berättigad att nu väcka motion eller ej. Denna senare fråga skulle jag hafva kunnat jakande besvara, om motionen afsett endast förut nämnda två fabriker. Men derjemte har motionären, såsom jag redan i mitt förra anförande påpekat, äfven väckt förslag om inköp för statens räkning af andra fabriker än de tvänne af honom särskildt uppgifna. I den delen kan motionärens förslag omöjligen anses vara föranledd af någon under riksdagen inträffad händelse; utan fans till dess framställande lika mycket eller lika litet fog under motionstiden som nu. Af denna grund är det, som jag fortfarande afstyrker remiss af motionen, men icke därför att en under riksdagen inträffad konkurs icke skulle kunna hänföras till en så beskaffad händelse, som grundlagsenligt kan föranleda en motion om statens mellankomst till undanrödjande af de för staten vådliga följder, som af samma händelse möjligen kunna vara att befara.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Om alla händelser, som under en riksdag inträffa, utan någon begränsning, skulle berättiga en motionär att upptaga en fråga, som annars, för att komma under Riksdagens behandling, skulle hafva väckts under motionstiden, så skulle den föreskrift § 55 innehåller såsom regel i sjelfva verket vara rent upphäfd. På grund af denna min åsigt påstår jag också, att i sjelfva grundlagens bokstaf ligger ett förbud emot väckande efter motionstidens slut af förslag liknande det nu föreliggande. Att i begreppet af sådan "händelse", som nämnda grundlags paragraf omnämner, måste ligga någon begränsning, upprepar jag ännu en gång och för min del kan jag icke finna någon annan begränsning, än att det måste vara en sådan händelse som rörer statens, det allmännas intresse. Slutligen och i förbigående vill jag, ehuru det icke hörer hit, då den siste ärade talaren sökt att försvara remissen af den inom Första Kammaren väckta motionen om statens öfvertagande af en ett enskildt bolag tillhörig jernväg med det påståendet, att det icke under motionstiden skulle hafva varit känt att ifrågavarande jernväg vore till salu, meddela den upplysningen att detta redan före motionstidens utgång var bekant, ehuru bolaget först sedermera försatt i konkurs.

*Angående
remiss af
Herr Linds
motion
N:o 130.
(Forts.)*

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen förklarade, det han, vid jmförelse af föreskrifterna i 55 och 61 §§ Riksdagsordningen, funne sig oförhindrad framställa proposition å remiss af den ifrågavarande motionen; och gaf Herr Talmannen derefter, enligt de meningar som förekommit, propositioner ej mindre å motionens hänvisande till Stats-Utskottet än ock å yrkandet, att densamma icke måtte vardas till Utskott remitterad utan i stället lagd till handlingarne. Den förra af dessa propositioner fann Herr Talmannen vara med öfvervägande ja besvarad; men som votering begärdes, skedde uppsättning, justering och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att Herr A. P. Linds motion N:o 130 skall till Stats-Utskottet hänvisas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren vägrat till Utskott remittera den ifrågavarande motionen, hvilken, i sådant fall, lägges till handlingarne.

Omröstningen företogs och utföll med 54 Ja mot 137 Nej; hvar-
dan Kammaren beslutit enligt Nej-propositionen.

Mot detta beslut anmälde Herr Lind sin reservation.

§ 2.

Förekom till afgörande Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 7 (i samlingen N:o 17), angående väckt förslag

*Om revision
af de författ-
ningar, som
afse marke-
gångstaxan.*

Om revision af de författningar, som afse markegångstaxan.
(Forts.)

om underdånig skrifvelse med begäran om revision af de författningar, som afse markegångstaxan med hvad dertill hörer.

Herr *J. Rundbäck* hade i sin motion N:o 127 fästat uppmärksamheten å följande förhållanden, nemligen: att i markegångstaxorna högst olika värden åsättas och beräknas för varor af samma slag, en omständighet som icke, enligt motionärens åsigt, betingas af de olika orternas varupris; att i flera län begagnas vid markegångstaxornas upprättande ett hvarken tids- eller ändamålsenligt mått- och vigtsystem, hvarföre också olika värden, t. ex. å vakansafgiften för hel soldat- eller båtsmansrote, förekomma, hvilken stora skiljaktighet ej kan förklaras ur de olika orternas knekte- eller båtsmanskontrakt; och att slutligen, i följd häraf, en förändring, ledande till enhet, enkelhet och reda, uti sättet för varuvärdenas åsättande, priskuranternas uppgörande och markegångstaxornas upprättande vore af behovet påkallad, så att icke blott ett rigtigare och sannare varuvärde måtte åstadkommas, utan också de nu i många hänseenden föråldrade beräkningssätten för varors vägning och mätning utbytas mot mera tidsenliga.

Vidare hade motionären uttalat den mening, att ur markegångstaxorna borde uteslutas en del äldre, numera ej som ränte- eller skattepersedlar förekommande artiklar, äfvensom att Sjöförvaltningen, i likhet med Arméförvaltningen, borde till de olika länen markegångsdeputerade aflemna uppgift å det pris, hvartill båtsmännens beklädnads- och utredningspersedlar kunde af Sjöförvaltningen anskaffas, på det dels härigenom, dels genom ett noggrannare bestämmande af antalet och värdet å hemkallspersedlarne, en större likhet måtte ernås i vakansafgiftsbeloppen.

Såsom en följd af de föreslagna förändringarne var jemväl af motionären ifrågasatt, att nytt formulär för markegångstaxornas uppställning måtte utfärdas och i öfvervägande tagas, om icke en inskränkning borde göras i Kongl. Kammarkollegii rätt att, utan markegångsdeputerades hörande, ändra åsatta värden.

Slutligen hade motionären föreslagit, att Riksdagen måtte besluta ingå till Kongl. Maj:t med en underdånig skrifvelse derom, att Kongl. Maj:t täcktes låta öfverse och granska alla de författningar, hvilka hafva afseende på priskurantsuppgifterna och markegångstaxornas upprättande, dervid förestående ifrågasatta förenklingar och ändringar torde tagas i betraktande.

Utskottet hade, i anledning af berörda motion, gjort en så lydande hemställan:

“att Riksdagen behagade besluta ingå till Kongl. Maj:t med underdånig skrifvelse derom, att Kongl. Maj:t täcktes låta öfverse och granska de författningar, som hafva afseende på priskurantsuppgifterna och markegångstaxornas upprättande för ernående af det af motionären åsyftade mål.“

Efter det denna hemställan blifvit uppläst, yttrade

Herr Olof Jonsson: Jag kan icke neka, att Utskottet synes mig hafva åt denna fråga egnat en mindre omsorgsfull behandling, än den

säkerligen förtjenar. Som vi finna, afser motionen hufvudsakligen ernäendet af en förenkling uti markegångstaxornas upprättande, så att de hädanefter icke må blifva behäftade med sådana oegentligheter, som uti dem hittills förekommit. Men i sammanhang härmed står äfven en annan omständighet, som efter mitt förmenande icke borde förbises. Jag syftar härmed på sättet för de olika prisens bestämmande, hvilket för närvarande verkställes först af deputerade inom fögderierna tre gånger årligen, i Januari, Mars och Oktober, och derefter af för ändamålet utsedde deputerade i residensstäderna. En sådan vidlyftig anordning kunde möjligen vara befogad på en tid, då bristfälliga kommunikationer förorsakade större prisskillnad de olika orterna emellan och hastigare prisförändringar än nu. Men numera synes det väl som om ett enda sammanträde för ifrågavarande sak kunde vara tillräckligt; och det vore väl högst besynnerligt om icke deputerade inom fögderierna skulle hafva så godt minne, att de kunde ihågkomma priserna från det ena kvartalet till det andra. Äfvenså anser jag det vara obehöfligt att landstingen utse deputerade, hvilkas resor ådraga statsverket en kostnad af omkring 30,000 kronor årligen: Lika gerna kunde landstingen sjelfva åtaga sig bestyret. Jag skulle helst hafva sett att Utskottet utredt dessa förhållanden, på det att Kongl. Maj:t kunnat få någon ledning för bedömandet af hvad som är Riksdagens åsigt i frågan. Men då denna fråga af Kammaren möjligen anses vara af alltför obetydlig vikt, för att ens en återremiss för en närmare utredning af densamma borde ega rum, skall jag icke heller för närvarande göra något yrkande. Jag har emellertid velat hafva dessa mina åsikter uttalade till protokollet.

Herr Talmannen aflägsnade sig nu, och Herr vice Talmannen öfvertog ledningen af Kammarens förhandlingar samt lemnade ordet till

Herr Danielsson som anförde: Jag är visserligen mycket benägen att med motionären deltaga i sträfvandet att söka få någon förändring i de nu gällande bestämmelserna rörande markegångssättningen; men när jag genomläst Utskottets betänkande och funnit det samma gå i en sådan rigtning, att det skulle kunna tydas derhän, att Riksdagen vore villig att afsäga sig allt vidare deltagande i lagstiftningen i detta ämne, så hafva hos mig uppstått åtskilliga betänkligheter vid att bifalla Utskottets förslag. Som herrarne nemligen kunna finna af sjelfva klämman i betänkandet, så skulle det, enligt Utskottets förslag, tillkomma Kongl. Maj:t allena att i ämnet utfärda de bestämmelser han kunde finna erforderliga; och dermed hafva vi då äfven afsagt oss rättigheten att deltaga i denna gren af lagstiftningen. Jag har emellertid vid genomläsande af den nu i detta ämne gällande författning, som är daterad den 11 Maj 1855, funnit det otvetydigt framgå, att riksens ständer, innan denna författning utfärdades, i frågan fattat beslut och att författningen sålunda tillkommit genom lagstiftning af konung och Riksdag gemensamt. Vid sådant förhållande anser jag, att det skulle vara ganska vådligt, om vi nu så här på rak arm afsäga oss denna lagstiftningsrätt, ty det kunde då hända,

Om revision af de författningar, som afse markegångstaxan.
(Forts.)

*Om revision
af de författ-
ningar, som af-
se marke-
gångstaxan.
(Forts.)*

att vi finge bestämmelser, som icke vore bättre än de nu gällande utan kanske snarare sämre. Detta har hos mig framkallat betänkligheter vid att bifalla förslaget i det skick, det nu föreligger. Jag är, som jag nyss nämnde, gerna med om att söka få en förändring i nu gällande bestämmelser, men på samma gång är jag rädd, att vi, om vi antaga Utskottets förslag, afsäga oss en dyrbar rättighet att oss sjelfva beskatta, ty, som herrarne väl veta, ingå i dessa markegångstaxor åtskilliga bestämmelser, som väsentligen röra beskattningen. Jag tager mig därför nu friheten yrka återremiss af detta betänkande, på det Utskottet måtte komma i tillfälle att i förslaget inlägga sådana bestämmelser, hvarigenom åt Riksdagen förvaras den rättighet, Riksdagen i detta hänseende nu eger, och att, sedan Kongl. Maj:t låtit utreda frågan, Riksdagen må komma i tillfälle att derom fatta beslut, på samma sätt som skedde i fråga om nu gällande författning af år 1855.

Jag anhåller hos herr talmannen om proposition på återremiss af betänkandet.

Herr Jöns Rundbäck: Jag ber endast att, mot att bifalla Utskottets förslag, som af den siste talaren uttrycktes, få anmärka, att jag i min motion äfven begärt, att Kongl. Maj:t måtte höra Riksdagen innan någon ny författning i ämnet utfärdades. Emellertid har Utskottet derom icke uttryckligen uttalat sig, och då jag af åskillige ledamöter begärt förklaring, hvarföre så icke skett, har man svarat, att, om några bestämmelser behöfva meddelas, som röra Riksdagens beskattningsrätt, det ju faller af sig sjelf, att Kongl. Maj:t derom skall höra Riksdagen. Med denna förklaring fann jag mig nöjd, ty äfven jag tror, att icke någon uttrycklig begäran derom är behöflig, utan att Kongl. Maj:t nog ändock vet, om och när Riksdagens yttrande erfordras. Detta framgår ju äfven otvetydigt af 75 § Regeeringsformen, der det heter: "De årliga markegångstaxorna skola upprättas genom deputerade, valde på sätt af Riksdagen särskildt stadgas. Hvad desse i afseende på markegångssättningen fastställa, tjene till efterlefnad, så vida ej ändring deruti i behörig ordning sökes och vinnes." Den rättighet, som Riksdagen genom detta stadgande fått sig tillerkänd, kan naturligtvis Kongl. Maj:t icke fråntaga Riksdagen. Det är också därför, som det förefallit mig ganska besynnerligt, att Kammar-kollegium gång efter annan utan vidare vidtagit förändringar i de värden, som af desse deputerade blifvit vissa persedlar åsatte. Ett sådant förfaringssätt synes mig nemligen icke stå i öfverensstämmelse med nyss upplästa grundlagsparagraf. Ehuru jag således till hufvudsaklig del gillar herr Danielssons betänkligheter, tror jag dock icke, att de behöfva föranleda till en återremiss.

Hvad beträffar den förste talarens anmärkning derom, att Utskottet icke tillräckligt framhållit behöfligheten af en förenkling i sjelfva sättet för upprättandet af markegångstaxorna och priskuranternas uppgörande, så är det visserligen sant, att Utskottet derom uttalat sig litet eller intet; men då dels jag i min motion särskildt framhållit detta och Kongl. Maj:t, enligt Utskottets förslag, skall granska *alla* hithörande författningar, så lär väl icke Kongl. Maj:t underlåta att

taga i öfvervägande äfven dessa förhållanden. För min del anser äfven jag, att hela denna apparat och särskildt dessa ombud för priskurantssättningen numera äro alldeles öfverflödiga; ty nog känna markegångsdeputerade ändå till, hvilka pris persedlarne på de olika orterna betinga; det kan man ju för hvar dag se af tidningarne. Bestämmelserna härom kunna derföre gerna utgå, och jag hoppas äfven, att så skall ske; men allt detta får bero på den blifvande utredningen. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Om revision af de förfästningar, som afse markegångstaxan.
(Forts.)

Herr Gasslander: Jag instämmer med dem, som yrkat återremiss af detta betänkande; men jag fäster mig hufvudsakligen dervid, att från skrivelseförslaget fränkiljes det mål i vissa stycken, hvilket motionären sökt vinna. När jag genomläste hans motion, fann jag deri begäran om förändring i vissa stycken, hvilken jag genast och utan vidare undersökning insåg vara mindre välbetänkt. Jag syftar härmed väsentligen på hans framställning angående värderingen af de s. k. båtmansbeklädnadsersedlarne. Han jemför förhållandena med värderingen af dessa persedlar med värderingen af de persedlar, som behövas för arméns beklädnad, samt uppgifver att beklädnadsdirektionerna vid regementena äfvensom Armeförvaltningen till vederbörande lemna uppgifter, hvilka sedermera läggas till grund för de särskilda prisen på arméns beklädnadsersedlar, och han anser att ett dylikt förfarande äfven borde följas i fråga om båtmansbeklädnadsersedlarne. Nu är härvid först att märka, att alldeles olika sätt ega rum i afseende å anskaffandet af beklädnaden för armén och för flottan, och att, om det kan vara lämpligt att de pris, som inom regementets stånd gälla för persedlarnes anskaffande, läggas till grund för markegångssättningen inom detta område, det häraf ingalunda följer att det kan vara lämpligt att de belopp, som i Stockholm och Karlskrona utgifvas för båtmansbeklädnaden, läggas till grund för persedlarnes uppskattning inom de särskilda orterna. För öfrigt tillgår, såsom jag nämnde, anskaffandet af dessa persedlar på olika sätt. Kronan har redan sedan lång tid tillbaka eller ifrån 1848 åtagit sig anskaffandet af båtmansbeklädnadsersedlarne, emot det att rust- och rotehållarne under fredstid till kronan betala $\frac{1}{3}$ af den i markegångstaxorna bestämda ersättning för båtmansbeklädnaden. Dessutom åtnjuta rusthållarne i Blekinge län och Södra Møre härad på grund af ett senare riksdagsbeslut en eftergift af 5 kronor på beklädnaden för hvarje rusthåll. Öfverenskommelsen härom är grundad på särskilda kontrakt emellan rust- och rotehållarne samt kronan. Jag tror, att de fleste rote- och rusthållare skulle blifva motionären ganska litet tack skyldige, om hans framställning i denna del vunne bifall. Af räkenskaperna visar sig, att den ersättning för båtmännens beklädnad, som af rote- och rusthållare utbetalas till kronan, uppgår till omkring 60,000 kronor årligen, då deremot kostnaden för båtmännens beklädnad drabbar kronan med mer än 130,000 eller 140,000 kronor årligen. Om nu denna kostnad skulle tagas i betraktande vid markegångsprisens bestämmande, skulle derigenom åstadkommas en betydlig förhöjning icke allenast i beklädnadsersättningen.

*Om revision af
de författningar,
som afse
markegångs-
taxan.*
(Fortte.)

garne utan ätven i vakansafgifterna. Jag för min del anser således, att det icke är lämpligt att Riksdagen skrifer till Kongl. Maj:t och begär förändring i författningarne angående markegångssättningen i det syfte, att en annan grund för bestämmande af ortprisen angående båtsmännens beklädnad skulle bestämmas.

Motionären säger, att han vid jemförelse af uppskattningen utaf rotevakansafgifterna i de olika länen funnit så stora skiljaktigheter, att de icke kunna förklaras ur de angående båtsmanshället upprätade kontraktens olikartade innehåll: och han framhåller såsom mest i ögonen fallande, att vakansafgiften upptages i Vesterbottens län till 76 kronor, men deremot i Vesternorrlands län till 146 kronor 78 öre, hvilket sistnämnda belopp sedermera af Kammarkollegium förhöjts till 148 kronor 34 öre. I det afseendet vill jag fästa uppmärksamheten på, att i vakansafgiften för Vesternorrlands län ingår på grund af kontrakten arrende för ett vanligt båtsmanstorp eller motsvarande hushyra. Denna utgift är i 1874 års markegångstaxa beräknad till 15 kronor 60 öre, hvartill kommer ett belopp af 60 kronor, motsvarande föda för en ko samt mulbete och vedbrand å rotens skog. Dessa poster ingå deremot icke i vakansafgifterna för Vesterbottens län. Och härifrån härleder sig den stora skillnaden emellan vakansafgifterna i nämnda län. Vidare framhåller motionären olikheten de olika orterna emellan i afseende å hemkallet och påstår, att denna olikhet ätven har sin grund i markegångstaxorna. I afseende på hemkallet råda emellertid mycket olika föreskrifter inom olika orter. Jag vill i det afseendet särskildt jemföra Hallands, Bohus och Elfsborgs län. I Halland skall roten årligen gifva i hemkall 1 släpmondering, 6 kubikfot 3 kannor råg, 20 lispund hö, 20 lispund halm, 1 lass brännved och 1 lass torf. I Bohus län utgöres hemkallet af 1 släpmondering, 1 kubikfot korn, 1 centner hö, 1 centner halm, 1 famn bränaved och 1 lass torf. Och i Elfsborgs län omfattar hemkallet 6 kubikfot 3 kannor råg, 6 kubikfot 3 kannor korn, 20 lispund hö, 20 lispund halm samt 1 lass torf eller ved. Här af torde herrarne finna, hvilka stora olikheter i afseende på hemkallet råda blott inom dessa tre nära intill hvarandra liggande provinser. Och jemför man i det afseendet andra sins emellan mera aflägsna orter, framträda ännu större skiljaktigheter.

Motionären har i sin motion påpekat en annan omständighet, som icke heller synes mig vara af beskaffenhet att böra blifva föremål för en Riksdagens skrifvelse till Kongl. Maj:t, nemligen Kammarkollegii befogenhet att utan deputerades hörande ändra af dem åsatta värden. Om man läser 1855 års författning, så finner man der ganska noggranna föreskrifter i fråga om markegångssättningen. Der stadgas, att i fall deputerade afvika från de priskuranter, som utfärdats, böra skälen för den afvikande åsigten i protokollet antecknas. Och om deputerade fatta beslut, som anses i någon mån minska kronans rätt, skall landskamreraren, som bör vara närvarande, och landshöfdingen, som för ordet vid sammankomsterna, till protokollet anteckna sina påminnelser. För öfrigt är det hvarje räntegifvares och räntetagares rättighet att hos Kammarkollegium anföra klagomål öfver den åsatta

taxeringen. Om nu Kammarkollegium skulle höra deputerade i hvarje besvärsmål angående markegångssättningen, skulle derigenom vållas icke allenast betydlig tidsutdrägt utan äfven rätt stora kostnader för statsverket. Jag tror således icke att det är skäl, att Riksdagen aflåter en skrifvelse i sådant syfte till Kongl. Maj:t.

Om revision af de författningar, som afse markegångstaxan.
(Forts.)

För öfrigt har motionären framställt åtskilliga andra anmärkningar mot markegångstaxorna. Dessa anmärkningar äro hufvudsakligen af beskaffenhet att kasta löje öfver priskuranternas och markegångstaxornas innehåll; i sak framhåller han endast, att det skulle vara temligen vanligt i dessa taxor, att man begagnar ett annat slag af mått och vikt, än det i riket allmänt gällande. Visserligen kan man i markegångstaxorna leta upp en eller annan vara, som icke är angifven i det fullt rätta måttet, men, då motionären såsom ett särskildt exempel härpå framhåller, att öl är beräknadt i kubikmått och icke i buteljer eller sejdlar, torde det väl knappast vara lämpligt, att Riksdagen framställer en sådan anmärkning hos Kongl. Maj:t. Ty, enligt 1865 års af motionären jemväl åberopade författning om mått, mål och vikt är rydmåttet 1 kubikfot, utgörande 10 kannor; och hvad öl beträffar, är det väl lämpligare, att priset derå i markegångstaxan upptages efter detta rydmått än efter sejdlar. För öfrigt äro flera framställningar gjorda, innefattande anmärkningar mot värderingen, hvilka förfalla, om man närmare granskar markegångstaxorna. Man finner nemligen då, att, i de fall der olika pris äro af motionären uppgifna, dessa olikheter äro af sådan beskaffenhet, att de icke synas härleda sig från författningarne om markegångstaxorna, utan från vårt gamla, invecklade skattesystem. Men en förändring i detta system kan väl icke, ehuru nödvändigheten deraf på många ställen i motionen blifvit framhållen, vinnas på det sätt, som här föreslagits, eller genom en förändring af markegångstaxorna. Man bör komma i håg, att dessa taxor äro ett rättesnöre icke blott mellan staten och de skattskyldige, utan äfven mellan enskilde räntetagare och räntegifvare. Om motionärens framställning ändras så, att den kommer inom sunda och lämpliga gränser, har jag för min del ingenting emot en skrifvelse till Kongl. Maj:t; men på det sätt, som framställningen nu är gjord, kan jag icke biträda densamma, utan förenar mig med dem, som yrkat återremiss.

Herr Nils Petersson: Herr Talman! Jag delar motionärens åsigt derom, att en revision af markegångstaxorna är både nyttig och nästan nödvändig, ehuru jag i likhet med den föregående talaren vid genomläsandet af motionen märkt, att motionären tagit betydligt fel i sina åsigtter om båtsmansvakansafgifterna. Samme talare har också tydligen visat, hvarifrån de stora olikheterna i markegångsprisen härleda sig, äfvensom att dessa olikheter icke äro så orimliga, som de, att döma af taxorna, synas vara. Deremot kan jag icke dela motionärens tillfredsställelse, då han förklarar, att, om Riksdagen beslutar sig för aflåtande af en sådan skrifvelse, som Utskottet tillstyrkt, man kan hafva skäl att förmoda, att Riksdagen äfven kommer att få sitt ord med i laget, då den nya författningen skall träda i verksamhet.

Om revision
af de författ-
ningar, som
afsä marke-
gångstaxan.
(Forts.)

Det är nemligen icke osannolikt, hvilket också flere talare förut påpekat, att, om Riksdagen aflåter den ifrågasatta skrifvelsen, Regeringen skall anse sig berättigad att på administrativ väg afgöra denna fråga; och Riksdagen har då begärt att så skall ske. Jag anser därför, att Riksdagen icke bör fatta ett sådant beslut, i synnerhet då man har erfarenhet af, att Regeringen redan förut lagt i dagen ett visst begär att utan någon representationens anhållan derom tillägna sig en sådan rätt. Skrifvelsen bör därför, efter mitt förmenande, affattas i sådana ordalag, att representationens grundlagsenliga rätt till deltagande i ifrågavarande lagstiftning blir henne otvetydigt förbehållen. Deremot kan jag icke instämma i hvad den näst föregående talaren yttrade angående Kammarkollegii rätt att ändra markegångstaxorna; ty denna rätt tål vid en förändring, och derom är jag af samma tanke, som motionären. Det har talats om att Kammarkollegium skulle bibehålla sin rätt att ändra dessa taxor på grund deraf, att de så kallade markegångsnämnderna upprätta sina priskuranter. Men dessa priskuranter upprättas i de smärre städerna mycket oftare om året än hvad förhållandet är i de olika orterna på landet. Summerar man ihop dessa kuranter, så blir det därför städerna som vinna på orterna. Dessa priskuranter angifva dessutom aldrig det rätta priset på varorna inom orten.

Jag tror därför, att en revision af nu gällande stadganden angående markegångssättningen visserligen är nödvändig, men att Riksdagen dervid äfven bör hafva ett ord med i laget. Af detta skäl förenar jag mig således med dem, som yrkat återremiss.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Den ärade representanten från Karlskrona har i likhet med motionären låtit Kammarkollegiet titta litet in i vårt gamla, intrasslade skatteväsende, hvilket jag hoppas att en och hvar, som tagit reda derpå, icke längre kan finna tidsenligt. Jag ber att få instämma i deras yrkande, hvilka önskat en återremiss, bland annat äfven af det skäl, att jag likasom den förste talaren anser, att Utskottet icke nog fäst sig vid sättet för markegångsprisens bestämmande. Sålunda hafva vi beträffande markegångstaxorna *Litt. A* ännu kvar det gamla stadgandet, att i medlet af Oktober fullmäktige, utsedde en för hvarje socken, inom hvarje fögderi sammanträda iuför kronofogden till uppgörande af priskuranter för den särskilda markegång, hvilken, enligt § 3 mom. 2 af Kongl. kungörelsen den 11 Maj 1855 angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande, jemväl bör af deputerade för det löpande året bestämmas. Det fans visserligen en tid då denna bestämmelse kunde anses berättigad; men nu med våra förbättrade kommunikationer är det en orimlighet att det skulle finnas olika pris på samma persedel inom fögderiets särskilda kommuner. Följden häraf blir också, att vid denna förrättning vanligtvis endast några få eller de närmast boende fullmäktige infinna sig. Vi hafva således här framför oss ett lagbud, som icke följes.

Derjemte har jag trott att det skulle vara lämpligt, om vid bestämmandet af markegångspriset å spanmål man fäste sig vid vigten. Ty lika väl som man bestämmer ett visst pris för samma sädeslag

inom hela distriktet, lika väl kan man bestämma en viss vigt, det ena lika som det andra efter beskaffenheten af årets skörd i genomsnitt inom distriktet. Förhållandet är nemligen att för en del räntegifvare eller arrendatorer, hvilka hafva rätt att in natura leverera spannmål, uppstå stora svårigheter deraf att man icke bestämt en viss vigt å spanmålen, ty det gamla ordet *afradsgild* är mycket svårtydligt, och ränte- eller arrendegifvaren kan derföre understundom blifva föremål för mer eller mindre oskäligt prejeri. Det förefaller mig äfven vara temligen tydligt att, om deputerade först bestämma *vigten* å hvarje sädesslag, de sedermera lättare skola kunna sätta pris derå.

Hvad beträffar Kongl. Kammarkollegii rätt att utan att klagan af räntegifvare eller räntetagare blifvit förd och utan markegångsdeputerades hörande ändra af dem åsatta värden, så vill jag icke uttala något bestämdt gillande eller ogillande deraf. Men erlårenheten har dock gjort att jag i detta afseende fått det intrycket, att deputerades arbete stundom är att anse lika med ett gyckelspel. För min del har jag nemligen vid flera tillfällen funnit att Kammarkollegium, då det, när deputerade efter samvetsgrann pröfning fullgjort sitt värf, ändrat åsatta värden, förfarit orätt. Detta mitt påstående grundar jag derpå, att man, vid bestämmandet af markegångstaxan *Litt. B* kan pröfva huruvida förra årets deputerade lyckats vid bestämmandet af markegångstaxan *Litt. A*, ty de ombud, som skola sammanträda inför kronofogden i början af Januari och slutet af Mars, för att uppgöra priskuranter, vid det förra tillfället för de tre sista månaderna af det förlutna året och vid det senare för de tre första månaderna af det löpande året jemte städernas magistrater, kunna dervid med full erfarenhet bestämma de pris, som varit de i verkligheten gällande. Ofvannämnda priskuranter skola sedermera utgöra ledning för deputerade vid upprättandet af *Litt. B*, som i sin ordning skall ligga till grund för fastställandet af medelmarkegångspriset. Vid de tillfällen, jag haft äran medverka vid upprättandet af dessa priskuranter för *Litt. B*, har jag funnit att deputerade rätt väl lyckats vid bestämmandet af värdena under *Litt. A*, hvarföre Kammarkollegium icke heller då hade bort ändra dessa värden.

Jag har endast velat yttra detta, i fall Utskottet skulle kunna anse sig befogadt att, i händelse af återremiss, på grund af motionen vidröra äfven detta förhållande. Dessförutom har jag, under förhoppning att motionen återremitteras, här velat uttala den önskan, att Utskottet i betänkandets kläm uttrycker det syfte, i hvilket Utskottet anser att revisionen bör gå.

Jag förenar mig således med dem, som yrkat återremiss.

Häruti instämde Herr *Lasse Jönsson*.

Herr Jöns Rundbäck: Jag vill börja med hvad den siste tälaren slutade, eller att Utskottet, enligt hans förmenande, icke tagit motionen i tillräckligt öfvervägande, eftersom det icke i betänkandets kläm angifvit det syfte, i hvilket den föreslagna revisionen borde gå. Jag ber i sådant afseende få erinra att detta syfte blifvit angifvet i

Om revision af de författningar, som afse markegångstaxan.
(Forts.)

Om revision
af de författ-
ningar, som
afse marke-
gångstaxan.
(Forts.)

min motiön, till hvilken Utskottet i sin kläm hänvisat och uti hvilken jag påpekat en mängd oegentligheter, som förefinnas och som derföre borde undanrödjas. Det må sedermera bero på Kongl. Maj:ts pröfning att bestämma om och i hvad mån de af mig framställda och andra erinringar må föranleda ändring i de författningar, som hafva afseende på priskurantsuppgifterna och markegångstaxornas upprättande.

Sedermera ber jag att få vända mig emot representanten från Karlskrona. Han yttrade nemligen, att det icke vore samma förhållande med båtsmansbeklädnadspersedlarne i Stockholm och i Karlskrona. Det är visserligen sant, att det i detta fall kan förefinnas någon skilnad mellan de båda stationerna. Men samma persedlar förekomma dock på båda ställena, och då Marinförvaltningen tillhandahåller dem såväl på det ena som det andra stället mot det att roten betalar $\frac{4}{5}$ af persedelns värde, så förefaller det högst besynnerligt att *samma myndighet* skall för *samma persedel* taga mer betaldt på den ena orten än på den andra.

Med soldatbeklädnadspersedlarne är deremot förhållandet ett helt annat. Ty i fråga om dessa lemna regementenas beklädnadsdirektioner och Arméförvaltningen priskuranter till markegångsdeputerade, som vanligtvis fastställa de uti dessa priskuranter upptagna värden, hvar efter förvaltningen till dessa pris tillhandahåller vederbörande erforderliga persedlar. Och erfarenheten har visat, att det icke är möjligt för den enskilde att till samma låga pris, som förvaltningen tillhandahåller soldatpersedlarne, anskaffa dessa persedlar, hvilket naturligtvis förklarar deraf, att ju större mängd man på en gång anskaffar, dess lägre pris kan man äfven betinga sig. Det är således icke sant, som Herr Gasslander påstod, att båtsmansbeklädnadspersedlarne skulle blifva dyrare om Marinförvaltningen i detta afseende förefore på samma sätt som Arméförvaltningen. Detta kan jag ådagalägga med siffror. Se vi t. ex. på 1878 års markegångstaxa för Malmöhus län, så finna vi, att under det följande, under rubriken *soldatbeklädnads-persedlar* upptagna persedlar äro värderade: ett par ullstrumpor till 1 krona 16 öre, ett par skor till 4 kronor och en skjorta till 2 kronor 12 öre, så kosta enligt samma taxa motsvarande *båtsmansbeklädnads-persedlar* vida mer, nemligen ett par ullstrumpor 2 kronor, ett par skor 7 kronor 50 öre och en skjorta 3 kronor. Nu kan man med skäl fråga: huru är det möjligt, att ett par båtsmansskor skola kosta nära nog dubbelt så mycket som ett par soldatskor? Jo, detta kommer sig deraf. att under det att de senare tillhandahållas efter ett pris, grundande sig å den af Arméförvaltningen uppgjorda priskurant, så måste de förra anskaffas efter de särskilda orternas pris. Eljest förefaller det mig, som om soldatskorna borde hafva större värde än båtsmansskorna, då, i betraktande deraf att soldaten har att marchera under hela öfningstiden, hvilket icke är fallet med båtsmannen, den förras skor borde behöfva vara starkare än den senares.

Vidare, för att visa, att *samma* båtsmansbeklädnads-persedlar äro åsatta olika pris inom olika orter, behöfver jag blott påpeka, att under det, såsom ofvan framhållits, ett par läderskor i Malmöhus län kosta 7 kronor 50 öre, så äro de enligt Hallands läns markegångstaxa icke

upptagna till mer än 5 kronor. Och ändock är det kronan, som tillhandahåller så väl i dessa som andra län ofvannämnda jemte öfriga beklädnadspersedlar.

Beträffande åter de s. k. *hemkallspersedlarna* så äro icke alla dessa upptagna i markegångstaxorna. Exempelvis är *vedbrand* icke upptagen i Göteborgs och Bohus läns markegångstaxa. Och detta oakadt är båtsmansvakansafgiften inom detta län vida högre än inom de flesta af rikets öfriga län.

För öfrigt vill jag nämna, hvilket jag ock i min motion påpekat, att, enligt de för båtsmansrotarne gällande kontrakt, förefinnes icke så stor skilnad i sättet för båtsmannens aflöning inom de olika länen, att den kan betinga en så väsentlig olikhet i vakansafgifternas storlek som den, hvilken verkligen eger rum, särskildt mellan Västernorrlands och Vesterbottens län, der uti det förra vakansafgiften är *dubbelt* så stor som uti det senare. Denna oegentlighet måste förorsaka, att indelningsverkets redan påvisade brister framträda allt tydligare och tydligare.

En annan anmärkning mot nuvarande förhållanden, som jag uti min motion närmare påpekat, är att Kammarkollegium eger rätt att utan markegångsdeputerades hörande ändra af dem åsatta värden, något som ofta kan medföra skadliga följder. De exempel å varupris, som jag i min motion andragit, hvartill kunde läggas många flera, må synas löjliga; men de hafva emellertid alla sin grund i markegångstaxorna, sådana dessa nu befinnas.

Herr Gasslander anförde också sjelf bevis på sådana nu omförmälda oegentligheter i markegångstaxorna, i det han omnämnde, huru- som i olika län varor af samma slag blifvit upptagna än i vikt-, än i rymdmått och än i styck, hvilket enligt hans åsigt berodde endast på föråldrade former, hvarföre markegångstaxorna således af det skälet icke behöfde rättas. För min del hyser jag en alldeles motsatt åsigt, ty hvad tjenar det till, att vi införa tidsenligare mått- och vigtsystem, om det gamla systemet fortfarande användes i markegångstaxor och dylikt. På sådant sätt skulle, sedan metersystemet blifvit infördt, de gamla måtten och vigterna dock upptagas i markegångstaxorna.

Det sagda, jemte hvad jag i min motion andragit och hvad allmänna erfarenheten visat, torde tillräckligt styrka behovet af en revision af de ifrågavande författningarne; och då min öfvertygelse är, att Kongl. Maj:t icke kan eller skall underlåta att höra Riksdagen i de delar af detta lagstiftningsarbete, der sådant är af behovet påkalladt, tror jag, att Kammaren mycket väl kan bifalla Utskottets förslag, sådant detsamma nu föreligger. I min motion hade jag visserligen föreslagit, att Kongl. Maj:t skulle anmodas höra Riksdagen öfver de delar af förordningen, som fordrade Riksdagens medverkan; men, efter hvad jag erfarit, hafva Utskottets ledamöter ansett, att Kongl. Maj:t i alla fall icke lärer underlåta detta; och vid sådant förhållande anser jag det vara af mindre vikt, om nämnda yttrande ur motionen utgår. Jag hoppas alltså, på grund af hvad jag nu anført, att Kammaren bifaller Utskottets förslag, sådant det föreligger. Visserligen skulle jag icke hafva något emot en återremiss, då jag hört, att de

Om revision af de författningar, som afse markegångstaxan. (Forts.)

Om revision af de författningar, som afse markegångstaxan.
(Forts.)

som förordat en sådan, önska en ännu mera omfattande revision af de ifrågavarande författningarne; men då jag är öfvertygad, att det afsedda ändamålet vinnes lika väl på det sätt Utskottet föreslagit, yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Gasslander: Jag vill blott bemöta den siste talarens yttrande, att Kammarkollegium skulle ändra markegångssättningen utan att besvär blifvit anförda mot densamma. Kammarkollegium kan icke, utan att besvär anförts, ändra något enda pris i markegångstaxan. Antingen är det en enskild räntegifvare eller räntetagare som klagat, eller är det Kammarkollegii advokatfiskal, som å Kongl. Maj:ts och kronans vägnar anført besvär öfver den i orten fastställda prissättningen. Har ingen af de förre utan allenast den senare fullföljt talan, är det hans besvär, som ligga till grund för det beslut, hvarigenom Kammarkollegium gör ändring i prissättningen.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr vice Talmannen gaf propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan som ock på återremiss och fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förre meningen. Votering blef begärd, i anledning hvaraf en så lydande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Andra Tillfälliga Utskottet hemställt i utlåtandet N:o 7 (i samlingen N:o 17) röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har Kammaren till Utskottet återförvisat nämnda utlåtande.

Voteringen, i vanlig ordning företagen, visade 68 ja mot 92 nej; varande alltså utlåtandet till Utskottet återförvisadt.

§ 3.

Om upphäfvande af K. F. den 6 Aug. 1864 ang. hemmans- klyfning m. m.

Föredrogs Lag-Utskottets utlåtande N:o 16, i anledning af väckta motioner om upphäfvande af Kongl. förordningen angående grunderna och vilkoren för hemmansklyfning och jordafsöndring den 6 Augusti 1864 jemte andra dithörande författningar.

Berörda motioner voro afgifna af Ledamoten af Första Kammaren Herr *N. S. von Koch* (motionen N:o 11) samt af Ledamoten af Andra Kammaren Herr *Per Nilsson* i Espö (motionen N:o 81); och var i samma motioner föreslaget

af Herr *von Koch*: "att Riksdagen i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t ville anhålla, att de stadganden, hvilka uti Kongl. för-

ordningen den 6 Augusti 1864, angående grunderna och villkoren för hemmansklyfning och jordafsöndring, samt särskildt för Stora Kopparbergs län uti Kongl. kungörelsen den 18 Februari 1859, jemte andra, ännu gällande författningar, äro meddelade i fråga om besutenhet såsom villkor för hemmans klyfvande, jemte rättighet att lösa så kallad "obesuten del", måtte i nåder förklaras hafva upphört att vara gällande;"

Om upphäfvande af K. F. den 6 Aug. 1864 ang. hemmansklyfning m. m. (Forts.)

och af Herr *Per Nilsson*: "att Riksdagen för sin del beslutar, att Kongl. Maj:ts förnyade nådiga förordning angående grunderna och villkoren för hemmansklyfning och jordafsöndring, gifven Stockholms slott den 6 Augusti 1864, till all kraft och verkan upphäfves, och bestämmes, att köp af jord, vare sig större eller mindre, må erhålla ett folium i fastighetsboken till framtida säkerhet".

Utskottet hade på anförda skäl hemställt,

att de ifrågavarande motionerna icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Enligt anteckning å utlåtandet voro reservationer mot detsamma inom Utskottet anmälda

dels af Herr *Sundell*, som för sin del yrkat: "att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t, efter vederbörandes hörande, täcktes i nåder förklara, att i de på det allmännas bekostnad eller med bidrag af statsmedel storskiftade socknar i Dalarne talan om lösen af obesuten jordadel icke vidare får vid domstol väckas, utan att sådan lösen hädanefter ankommer på aftal vederbörande emellan"; och att Herrar von Kochs och *Per Nilssons* motioner måtte på det sätt bifallas, "att Riksdagen underdånigst hemställer om upphäfvande af hvad i Kongl. förordningen, angående grunderna och villkoren för hemmansklyfning och jordafsöndring, den 6 Augusti 1864, finnes stadgadt om besutenhet, så att klyfning af hemman medgifves till hvad hemmantal som helst, utan det i 1 § af den Kongl. förordningen stadgade villkor";

dels och af Herrar *Lindgren* och *Anders Persson*.

Sedan uppläsning skett af Utskottets hemställan, lemnades ordet på begäran till

Herr *Per Nilsson* i *Espö*, som anförde: Herr *Talman*! Jag har icke begärt ordet för att klandra Lag-Utskottets ledamöter, emedan de ganska human behandlat de motioner, som i betänkan det förekomma, men frågan är af en så betydande vikt, att jag icke kan med tystnad förbigå densamma. Det gäller nemligen här att trygga eganderätten för många tusen familjer inom vårt fädernesland, så att dessa må kunna med lugn och säkerhet besitta den jord, de innehafva. Dessa arbetsbin i samhällets stora bikupa, der det finnes ett tillräckligt antal drönare, har man hittills icke fäst något afseende vid; man har icke velat lyssna till de framställningar, som många gånger blifvit gjorda, för att se äfven dessa personer, som stå under strecket, till godo. En hvar torde hafva i minnet, att för icke lång tid sedan med en rösts pluralitet af denna Kammare afstyrktes ett framlagdt förslag

Om upphäfvande af K. F. den 6 Aug. 1864 ang. hemmans- klyfning m. m. (Forts.)

att göra mindre bemedlade samhällsklasser politiskt myndiga. Men jag vågar likväl, enär det gäller deras ekonomiska existens, göra några framställningar i detta hänseende till den kraft och verkan de kunna hafva. Bland dessa många tusentals jordegare, hvilka bygga och bo å sina små torfvor, hafva vi just att söka våra skickligaste arbetare. De hafva sin lilla torfva, å hvilken de kunna nedlägga sitt arbete, när sådant tryter hos arbetsgifvarne, de kunna å denna torfva få sin tillräckliga bergning och de äro i tillfälle att der uppfostra sina barn till dugliga samhällsmedlemmar — men ett lagstadgande hänger dock såsom ett damoclessvärd öfver dem, emedan den lilla torfva, de innehafva, tillhör dem icke med fast och oinskränkt eganderätt. Vår nu gällande lag stadgar, att för besutenhet fordras, att man skall kunna å sin jord föda en häst, några kor och får samt tre arbetsföra personer, och att, om man icke kan detta, man icke erhåller fastställelse på sin eganderätt, för så vidt man icke, på sätt en senare författning medgifver, begär jordafsöndring. Men ej heller detta är så lätt gjordt som sagdt, enär sådana jordafsöndringar äro förenade med ofantliga kostnader. Man har därför bibehållit den gamla seden, att de, som köpt sig en liten torfva jord, endast hos häradsskrifvaren låta anteckna sig såsom egare. De hafva sålunda på sin eganderätt ingen annan fastställelse än denna anmälan hos häradsskrifvaren. Denne inför namnet på egaren i sina längder, hvilka papper sedermera hos honom kvarliga slägtled efter slägtled. Jag har mig bekant, att på många ställen, kort efter enskiftesverkets införande mellan åren 1800—1820, många hemmansdelar blifvit afsöndrade, till hvilka små hemmansdelar funnits flere innehafvare, utan att dock desse haft laglig rättsgrund för sitt innehaf. Nu kan ock hända, att t. ex. eldsvåda inträffar hos häradsskrifvaren och att derigenom anteckningarne öfver delegarne i hemmanen förstöras, samt att äfven det ursprungliga köpekontraktet på ett eller annat sätt förkommit. Hvem kan i så fall utreda hvars och ens lagliga rätt och säga hvem som är rätter egare till den eller den hemmansdelen? Det finnes icke något kraftigt och rättvist skäl därför, att icke den fördelen att med fast eganderätt få besitta en liten jordlott äfven utan de vilkor, ifrågavarande författning med afseende å jordafsöndring och besutenhet föreskrifver, må kunna de mindre bemedlade tillåtas, så att hvar och en sjelf må kunna sköta så liten torfva som helst samt der bereda sig ett hem.

Under den tid jag nyligen var hemma på permission, träffade jag många sådana mindre bemedlade personer, som tyckte sig icke kunna begripa orsaken till den tryckta ställningen i landet, ity att de deraf icke hade någon kännning. Vål få de icke nu så mycket betaldt för sitt arbete som förr, men deröfver hörde jag ingen klagan, utan funno de sig i sin belägenhet. Deremot hördes mycket större klagan från de stora jordegarne, som varit inblandade i svindelaffärer. Dessa klagade öfverljuddt öfver landets förfärliga betryck. Många flera exempel på samma sak kunde jag framdraga, men jag inskränker mig att endast yrka afslag å Utskottets hemställan och bifall till Herr Sundells reservation.

Herr Bälter Sven Ersson: Såsom af det nu föredragna utskottsutlåtandet kan inhemtas, har från äldre tider den seden i Dalarne varit rådande, att den odlade jorden skiftats emellan jordegarne till huru små lotter som helst och tillfälle således gifvits äfven för den mindre bemedlade att förvärfva och besitta egen om ock ganska ringa jordlott. Denna sed har fortgått samt fortgår ännu, och de stadgar, både äldre och nyare, som utfärdats i syfte att bereda tillfälle till samt befordra sammanhållning af så kallade besutenheter, hafva icke medfört åsyftad verkan af orsaker, dels att brist på medel utgjort hinder för lösen af delar, som innehållit mindre än en besutenhet, dels och i synnerhet af obenägenhet hos flertalet af jordegarne att vilja åtkomma andra mindre jorddelar, så länge sådana af deras innehafvare eljest kunde bibehållas. De äldre hithörande författningarne hafva, såsom bekant är, varit mindre medgörliga i fråga om egande och besittningsrätt till små jordlotter, men under senare tider gifvit vika för den meningen, att egare till mindre jordlott än hel besutenhet icke må anses skyldig att emot sin vilja afträda densamma mot lösen. Hithörande stadgande i den för Dalarne särskildt gällande Kongl. kungörelsen af den 18 Februari 1859, jemförd med stadgandet i 4 § af Kongl. förordningen om hemmansklyfning och jordafsöndring den 6 Augusti 1864, utom det i densamma medgifna att jordlott, som motsvarar half besutenhet, icke i något fall bör anses vara lösen underkastad, tillåter sådan frihet för huru liten jordlott som helst, om den vid skifte blifvit så utlagd, att den icke ligger omedelbart intill öfriga till samma besutenhet hörande jorddelar, och sålunda är den grundsatsen redan erkänd, att minsta jordlotter, fastän icke afsöndrade i den ordning förutnämnda förordning stadgar, icke äro underkastade lösen, och egare af mindre jordlott än half besutenhet har nu mera laglig skyldighet att afträda densamma endast i de fall, att sådan del ligger omedelbart intill någon annan del i samma besutenhet.

Då de allra fleste jordegarnes i Dalarne jordlotter äro så belägna, att de som innehålla mindre än half besutenhet kunna inlösas, om anspråk derpå väckes, får jag, vid det förhållande att jag anser det hvar och en, som kan förvärfva om ock endast en ringa jordlott, bör, så länge jordegarens egna ekonomiska omständigheter sådant tillåta och medgifva, icke vara skyldig att mot sin vilja afträda densamma, och det med säkerhet kan antagas, att den obegränsade hemmansklyfningen inom Dalarne lika litet hädanefter som hittills kommer att motverka skatternas ordentliga utgörande, vågar jag hemställa och yrka att Andra Kammaren behagade, på sätt uti Herr Sundells, Utskottets utlåtande bifogade reservation är föreslaget, besluta att i underdånig skrifvelse anhålla det Kongl. Maj:t, efter vederbörandes hörande, täcktes i nåder förklara, att i de på det allmännas bekostnad eller med bidrag af statsmedel storskiftade socknar i Dalarne talan om lösen af obesutna jorddelar icke vidare får vid domstol väckas, utan att sådan lösen hädanefter bör ankomma på aftal och öfverenskommelse vederbörande emellan.

Om upphäfvande af K. F. den 6 Aug. 1864 ang. hemmansklyfning m. m.
(Forts.)

Om upphäfvande af K. F. den 6 Aug. 1864 ang. hemmansklyfning m. m. (Forts.)

Jag vågar hos Herr vice Talmannen anhålla om proposition på bifall till det af mig sålunda framställda förslag.

Herr Helander: Det är ganska möjligt, att äfven om Herr Per Nilssons motion nu icke vinner framgång, jordstyckningen likväl förr eller senare äfven i vårt land blir oinskränkt. Jag vill visserligen icke anse den obegränsade jordstyckningen medföra någon särdeles olycka; men säkert är att rätt betydliga olägenheter af densamma uppstå. Man må icke föreställa sig, att ändamålet är vunnet endast derigenom att man, på sätt nyssnämde motionär föreslår, till all kraft och verkan upphäfver Kongl. förordningen om hemmansklyfning och jordafsöndring af den 6 Augusti 1864 och den särskildt för provinsen Dalarne utfärdade kungörelsen i samma ämne af den 16 Februari 1859, ty säkert är att, om så sker, en annan allmän författning då måste sättas i stället, som reglerar eller ordnar de nya jordstyckningsförhållandena för att undvika villervalla och betrygga eganderätten. Jag har årligen ganska ofta att å tjenstens vägnar yttra mig i jordafsöndringsärenden, och har dervid allt emellanåt måst erinra, att de om jordafsöndring upprättade kontrakten innefattade sådan ofullständighet eller ottydlighet i afseende å lägenhets gränser och belägenhet att, om sådant icke afhjelpes, osäkerhet i besittningsrätten nödvändigt i framtiden skulle uppkomma. Man kan deraf väl finna, huru nödvändigt det skulle blifva att vid obegränsad jordstyckning, till jordinnehafvarnes egen säkerhet, densamma noga öfvervakades och kontrollerades på grund af stadganden i allmän författning. Att detta icke kan aflöpa utan kostnader för köpare eller säljare lär väl vara uppenbart, hvadan, om skälet för den obegränsade jordstyckningens antagande i väsentlig mån vore att söka i bemödan det att undvika dylika kostnader, detsamma icke kan tillmätas någon vigt, ehuru jag visserligen icke är i tillfälle att yttra mig om i hvad förhållande dessa kostnader skulle komma att stå till dem, som nu i allmänhet utgå för hemmansklyfningars och jordafsöndringars verkställande. Den förste talaren har uppgifvit, att dessa nu utgående kostnader skulle vara ofantligt dryga. Möjligt är att någon gång förhållandet verkligen är sådant, beroende detta likvisst mycket på omdömet om hvad som verkligen må anses vara drygt eller icke. Sjelf har jag den erfarenhet, att dessa kostnader ofta varit ganska måttliga och att man i allmänhet kan ställa så till, att de icke behöfva blifva öfverdrifvet höga.

Utskottet har erinrat derom, att den obegränsade jordstyckningen måste föregås af borttagande eller reglering af grundskatterna, och jag kan tillägga, att det synes mig, som borde ock derved mantalet afskaffas, hvarigenom nödvändighet inträder att i stället för detta antaga annan fördelningsgrund för åtskilliga allmänna besvär. Genom obegränsad jordstyckning, förmedelst hvilken samme person genom köp eller arf kan komma att innehafva en hel mängd spridda små egostycken, skall, enligt min åsigt, ganska stor egoblandning slutligen uppkomma, och dermed behovet, för egornas behöriga skötsel, af sammandragning, hvarigenom ett nytt skiftesverk, med deraf föl-

jande stora kostnader, blir af nöden. Visserligen tror jag att, äfven utan den fria jordstyckningen, ett dylikt förr eller senare skall blifva behöfligt, men tiden för detsamma inträdande skall genom denna otvifvelaktigt mycket fortskyndas.

Innan man beslutar sig för den fria jordstyckningen torde det vara skäl att något närmare skärskåda förhållandet sådant det nu är. och dervid tillse om ej möjligen redan tillräcklig frihet är för handen. Utskottet har erinrat derom, att fullkomlig frihet finnes, att under full eganderätt genom afsöndring förvärfva huru ringa jordareal som helst. I detta hänseende råder ingen annan inskränkning, än att den förvärfvade jordrymden, i följd af dess litenhet, icke alltid blifver hemmantal åsatt, hvilket förhållande dock svårligen kan betraktas såsom någon olägenhet, då eganderätten således är oinskränkt. Men det är verkligen äfven möjligt, att, alltid under förutsättning att säljare finnas, få tillhandla sig huru *stor* del som helst af ett hemman. Vål stadgar 1864 års förordning, att utaf ett hemmans jordrymd icke får afsöndras mer än $\frac{1}{10}$ eller $\frac{1}{5}$, beroende af olika hemmansnatur, men förordningen medgifver dock undantag, bland andra äfven det att, om större del än $\frac{1}{10}$ eller $\frac{1}{5}$ blifvit fränsåld, innehafvaren må dervid bibehållas, om han åtager sig proportionerlig andel i hemmanets mantal och ränta. Man kunde väl tänka sig möjligheten deraf, att den fränsålda delen vore så betydlig, att återstoden, som säljaren ej vill aflåta, icke medförde besutenhet, hvarigenom han äfventyrade att sedermera mot lösen nödgas afstå äfven denna mindre del; men sådant kan förekommas dymedelst, att säljaren afstår hela hemmanet, under det att samtidigt dermed kontrakt uppgöres om afsöndring till honom från detta af hvad han icke vill fränsälja, hvarigenom han tryggas vid besittningsrätten till denna del. Att denna *mindre* del icke blir satt i mantal, under det att motsatsen eger rum med den *större* delen, är väl någon inskränkning i friheten, men ej, enligt min åsigt, af nämnvärd betydelse.

Af allt detta tror jag riktigast vara att tillsvidare, och intill dess att förhållandena dertill gifva större anledning än för det närvarande är händelsen, icke vidare utsträcka friheten i jordstyckning, hvilken ju redan är ganska stor; och jag anser mig därför kunna biträda det slut hvartill Utskottet kommit. Jag vill dock ännu tillägga, att jag icke skulle hafva något synnerligt emot att fästa afseende vid det särskilda förhållandet i Dalarne, men då otvifvelaktigt mycket af hvad jag anfört i allmänhet äfven har tillämpning för Dalarne, torde det icke vara af nöden att hafva undantagsbestämmelser för denna provins.

Herr Talmannen, nu återkommen, gaf derpå ordet åt

Herr Königsfeldt, som yttrade: Med åberopande af de i Herr Sundells reservation anförda skäl yrkar jag för min del bifall till samma reservation. Lag-Utskottet börjar sitt betänkande med att obetingadt erkänna "vigten för ett land deraf, att ett större antal af dess inbyggare äro jordegare." Men omedelbart derefter har Utskottet

Om upphäfvande af K. F. den 6 Aug. 1864 ang. hemmansklyfning m. m. (Forts.)

Om upphäfvande af K. F. den 6 Aug. 1864 ang. hemmansklyfning m. m.
(Forts.)

ett uttalande, hvori jag ej kan instämma: "Utskottet finner i nu gällande stadganden angående hemmansklyfning och jordafsöndring väsentligt hinder icke möta för någon att förskaffa sig ett, om äfven aldrig så litet, eget jordområde." Deri anser jag att Utskottet har orätt, åtminstone hvad beträffar Stora Kopparbergs län. Enligt de uppgifter, som meddelats uti Herr von Kochs motion och andra upplysningar, som jag sedermera erhållit från skilda orter i Dalarne, sitta nemligen omkring $\frac{2}{3}$ af hemmansegarne i denna provins på obesatta hemmansdelar och löpa således fara att när som helst blifva drifna från sina jordlotter. Det är ovilkorligen en olägenhet, att en så stor del af provinsens jordbrukande befolkning när som helst kan vråkas från hus och hem. Jag tillåter mig fråga — hvarvt skola de taga vägen, om de för Dalarne nu gällande författningar angående hemmansklyfning och jordafsöndring uti all sin stränghet skulle tillämpas?

Utskottet säger äfven längre fram att "Utskottet, som sålunda icke anser de om hemmansklyfning och jordafsöndring i allmänhet gällande bestämmelser innebära några väsentliga olägenheter, finner dem deremot innefatta vissa garantier för den till kronan utgående grundskattens rigtiga utgörande." Dermed har Utskottet velat säga att, om hemmansklyfningen går för långt, kronan får svårt att erhålla sin grundskatt. Jag tror dock ej att inom Kopparbergs län visat sig någon sådan svårighet. Hemmansklyfningen har der gått längre än i någon annan provins; men jag har aldrig hört någon klagan öfver att kronan ej får sitt.

Utskottet har jemväl framhållit, att man genom så kallad jordafsöndring kan komma i besittning af så liten jordbit som helst under full eganderätt. Detta må visserligen vara sant, men den, som känner till förhållandena i Dalarne, bör veta att åtminstone i östra Dalarne jordafsöndringar höra till undantagen. Der förekomma knappast några sådana, utan, då en jordlott säljes, följer alltid en del af skatten med.

Jag vill ej uppehålla Kammarerna längre, utan yrkar för min del, såsom jag redan sagt, bifall till Herr Sundells reservation.

Herr Jan Andersson i Jönvik instämde med Herr Königsfeldt.

Herr C. A. Larsson: Herr Per Nilsson i Espö har genom sin nu förevarande motion verkligen gjort sig till målsman för en klass af svenske medborgare, hvars talan är värd att höra, innan man beslutar sig för att i öfverensstämmelse med Lag-Utskottets hemställda afslå motionerna. Må man komma väl i håg att det ej är annat fel med dessa medborgare, än att de äro fattiga och ej kunna köpa så mycket jord som enligt gällande författningar medför besuttenhet. Kan väl detta vara ett sådant fel, att man därför bör döma dem till backstugusittare hela deras lif igenom, endast för att de ej äro i tillfälle att inköpa tillräckliga jordarealer? Jag tror det knappast. Om något skall medverka till att förhindra socialistiska idéer att komma in och spridas i landet, så är det just en sådan utsträckt

rättighet att förvärfva svensk jord, som Herrar Per Nilsson i denna Kammare och von Koch i Första Kammaren föreslagit. Efter mitt förmenande bör åtminstone icke denna Kammare lemna sitt bifall till hvad Lag-Utskottet här hemställt. Utskottet yttrar, "att det obetingadt erkänner vigten för ett land deraf, att ett större antal af dess inbyggare äro jordegare." Detta är en tanke, som är värd att erkännas af både höga och låga, fattiga och rika; ty säkert är, att man derigenom mera fästes vid fosterjorden, då man ej så att säga sväfar i rymden, utan skaffat sig eget tak öfver hufvudet.

Längre ned yttrar Utskottet:

"Den vidare bestämmelsen, att afsöndring ej obetingadt må ske utöfver viss del af egovidden, beträffande jord af säteri-, rå- och rörs- samt insockne frälse natur en femtedel, och beträffande jord af annan natur en tiondedel, kan visserligen understundom innefatta en svårighet för den, som är fäst vid just en viss jordlott, att med egarens bifall få denna med sjelfständig eganderätt afsöndrad; men Utskottet vill med afseende härå erinra, att, äfven der afsöndring utöfver den i allmänhet tillättna delen af egovidden begäres, Konungens Befallningshafvande eger att dertill lemna bifall, i den mån sådant finnes förenligt med kronans säkerhet för hemmansrättans och öfriga skyldigheters framtida utgörande." Jag håller här i min hand ett ganska färskt motbevis, hvilket styrker att Utskottet ej rätt uppfattat meningen med det af Utskottet åberopade lagstadgandet. Det är ett Kammarkollegii utslag, som är gifvet den 20 Februari innevarande år. Jag skall icke uppläsa hela utslaget, men vill gifva herrarne ett begrepp om sjelfva kontentan deraf, enär jag är fullt säker, att till och med en sådan motståndare, som Herr Helander, hvilken eljest plägar stå på den sida, der han vet rättvisan ligga, då skall blifva förvånad.

Det var en säljare, som rådde om $\frac{1}{12}$ hemman. Till detta $\frac{1}{12}$ hemman hade han fått sig tillskiftade 3 tunnland 15,1 kappland åkerjord. Dessa 3 tunnland 15,1 kappland voro aflägsse belägna från sjelfva stamhemmanet, och egaren behöfde penningar att betala sin skuld på sina hemmansdelar, nemligen $\frac{1}{6}$ rusthåll och $\frac{1}{12}$ augments-hemman. Af detta $\frac{1}{12}$ augments-hemman frånsåldes sockenmarksdelen. Denna $\frac{1}{12}$ var icke skattelöst, men egaren hade åborätt till densamma. Nu begärde den nye köparen af de 3 tunnland 15,1 kappland att blifva inskrifven såsom åbo å jordarealen. Härpå resolverade Konungens Befallningshafvande, att landtmätare skulle inställa sig på platsen för att undersöka förhållandena och uppmäta egorna, hvarefter härads-skrifvaren och kronofogden borde uppskatta dem. Dessa procedurer försiggingo, hvarefter landtmätare och skattläggningsmän uppskattade den afsöndrade delen till $\frac{7}{144}$ mantal, men den öfriga delen icke högre än till $\frac{5}{144}$ mantal. Sedermera förordnade Konungens Befallningshafvande, att häradsrätten skulle afgifva utlåtande, huruvida klyfning skulle ega rum, likväl så att en och hvar blef besuten på sin del. Köparen styrkte, att han från öfriga delar i samma hemman löst till sig $\frac{1}{8}$ mantal och derpå fått immission i hemmanet samt inskrifvits såsom åbo till $\frac{1}{8}$ mantal; till detta ville han lägga det $\frac{7}{144}$

Om upphäfvande af K. F. den 6 Aug. 1864 ang. hemmans-klyfning m. m.
(Forts.)

Om upphäfvande af K. F. den 6 Aug. 1864 ang. hemmansklyfning m. m. (Forts.)

hemman, han hade köpt, och således komma i besittning af $\frac{2}{3}$ mantal. Emellertid förklarade häradsrätten, att hvarken köparen eller säljaren vore besuten på den del, som blifvit afsöndrad; hvarefter Konungens Befallningshafvande genom utslag den 17 Augusti 1878 yttrade, att Konungens Befallningshafvande med afseende å hvad häradsrätten yttrat väl funne köparen vara oförhindrad att i öfverensstämmelse med § 4 i Kongl. förordningen den 6 Augusti 1864, angående grunderna och villkoren för hemmansklyfning och jordafsöndring, efter befogenhet väcka och utföra talan om lösningsrätt, men att den sökta åborätten till ifrågavarande afsöndrade lägenhet icke lagligen kunde beviljas. Köparen blef således hänvisad att genom stämning å den person, af hvilken han köpt lägenheten, fräntvinga honom hans egendom. Kan det ligga någon rättvisa häri? Jag förstår det icke. Eller kan det ligga någon våda för staten uti, om dessa jordegare hvar för sig finge betala sina egor? Om lösningsanspråk skulle framställas, har köparen antagligen inga penningar till lösen, och säljaren har icke heller några sådana att återbetala för den afyttrade delen, ty han har möjligen användt köpeskillingen till betalande af sin gäld. Huru skall man då göra? Ingen af parterna kan dermed vara belåten. Kammarkollegium har emellertid fastställt Konungens Befallningshafvandes utslag — hvilket jag icke kan anse vara orätt — och kanske komma besvär att anföras hos Kongl. Maj:t, som möjligen kan göra någon ändring. Sådana förhållanden finnas flere åtminstone i min ort; och jag hemställer då till herrarne, om det icke är skäl i att genom lagstiftning undanrödja sådana falsarier.

Jag anhåller, att Kammarkollegii utslag måtte i protokollet intagas, på det, då detta ärende en gång återkommer, man må hafva ett exempel till hands på, hvart nu gällande författning i ämnet kan leda. Emellertid förenar jag mig nu med motionären i hans yrkande, att motionen måtte varda af denna Kammare bifallen.

Det af talaren återopade utslaget skulle härefter intagas, så lydande:

Kongl. Maj:ts och Rikets Kammarkollegii utslag uppå de besvär A. A. J. i H. anført deröfver, att sedan åboen å kronoaugmenthemmanet $\frac{1}{3}$ mantal Lilla P, i E. socken B. härad af Östergötlands län, D. P. och hans hustru A. B. E. på offentlig auktion den 8 April 1872 till nämдемannen J. G. Ö. försålt ett till berörda hemman hörande utmarksskifte om tre tunnland $15,1$ kappland åkerjord, på vilkor, bland annat, att köparen skulle ombesörja och bekosta lägenhetens åsättande af mantal i förhållande till stambemmanets öfriga jord; och klaganden, som sedermera fått köpet på sig öfverlåtet, hos Konungens Befallningshafvande i länet anhållit att, på det han måtte kunna förvärfa åborätt till lägenheten, i behörig ordning måtte bestämmas huru stor andel af stambemmanets mantal, ränta och öfriga utskylder på lägenheten belöpte, mot hvilken ansökning D. P. och hans hustru uti afgifvet yttrande förklarar sig icke hafva något att erinra; samt i anledning häraf ej mindre undersökning å stället blifvit, enligt Landshöfdingeembetets förordnande, af Förste Landtmätaren E. W. med bi-

träde af två gode män förrättad. hvarvid uttrönts, att enligt handlingarne till det af Kommissionslandtmätaren A. Th. C. verkställda och af B. härads egodelningsrätt den 14 November 1871 fastställda skifte å P. hemman med dertill hörande andel i E. socknemark och lägenheten Ångern i F. socken, ifrågavarande $\frac{1}{2}$ mantal fått sina egor utlagda i två skiften, deraf det ena eller hemskitet, utgörande den del af hemmanet, som D. P. fortfarande bibehållit, innehölle 10 qvadratref 86 qvadratstänger, deraf 5 qvadratref 81 qvadratstänger åker samt 5 qvadratref 5 qvadratstänger odlingsmark, och det andra, som motsvarade den afskilda lägenheten å E. socknemark, innehölle 19 qvadratref 44 qvadratstänger åkerjord, hvadan således den afsöndrade delen vore större än den återstående delen af stamhemmanet, vid hvilket förhållande förrättningsmännen på grund af stadgandena i Kongl. Förordningen den 6 Augusti 1864, angående grunderna och vilkoren för hemmansklyfning och jordafsöndring, ansett afsöndring deraf från stamhemmanet icke kunna ifrågakomma, utan hvardera skiftet böra efter arealen taga del i hemmanets mantal, då det af D. P. bibehållna skiftet befundes närmast svara mot $\frac{5}{44}$ mantal och klagandens skifte mot $\frac{7}{44}$ mantal, med hvilken fördelning af hemmantalet begge förklarar sig nöjde; än äfven Häradsrätten i orten i anledning af klagandens ansöknig att Häradsrätten måtte meddela yttrande, huruvida hvardera af de uti $\frac{1}{2}$ mantal P. genom utbrytning afsöndrade egolotter medförde besutenhet för en åbo, genom laga kraftvunnet utslag den 24 April sistlidet år, med afseende å egornas till hemmanet $\frac{1}{2}$ mantal Lilla P. storlek och beskaffenhet, funnit icke nägondera af de delar, som genom utbrytning af den fränsålda lägenheten skulle uppkomma, kunna jemlikt föreskriften i 2 § af Kongl. Förordningen den 6 Augusti 1864 anses såsom särskild hemmansdel medföra besutenhet för en åbo; så har Konungens Befallningshafvande, — efter det klaganden vid ärendets fullföljande hos Konungens Befallningshafvande yrkat att erhålla åborätt till de $\frac{7}{44}$ mantal af krono-augmentshemmanet Lilla P., hvartill afsöndrade lägenheten blifvit af landtmätaren och gode männen uppskattad, med erinran derjemte, att han redan blifvit af Konungens Befallningshafvande tillerkänd åborätt till $\frac{1}{8}$ mantal af samma hemman, intill hvars egor den afsöndrade lägenheten vore belägen, samt att återstående $\frac{5}{44}$ mantal af stamhemmanet af D. P. häfdades i sambruk med en honom tillhörig andel af krono-rusthållshemmanet Lilla P. med afseende å hvilka omständigheter de särskilda delarne af augmentshemmanet för åboen, — genom utslag den 17 Augusti 1878 sig utlätit, att Konungens Befallningshafvande, med afseende å hvad Häradsrätten yttrat, väl funne klaganden vara oförhindrad att i öfverensstämmelse med § 4 i Kongl. Förordningen den 6 Augusti 1864, angående grunderna och vilkoren för hemmansklyfning och jordafsöndring, efter befogenhet väcka och utföra talan om lösningsrätt men att den sökta åborätten till ifrågavarande afsöndrade lägenhet icke lagligen kunde beviljas; Deruti klaganden sökt ändring, hvaröfver kronofogden och häradskrifvaren i orten med förklaring och Konungens Befallningshafvande med utlåtande inkommit. Gifvet i Stockholm den 20 Februari 1879.

Om upphäfvande af K. F. den 6 Aug. 1864 ang. hemmansklyfn: g m. m. (Fortsa.).

Om upphäfvande af K. F. den 6 Aug. 1864 ang. hemmansklyfning m. m. (För.)

Kongl. Kammarkollegium har låtit handlingarne i detta mål sig föredragas, men finner klaganden icke hafva anfört skäl, som kan föranleda ändring i Konungens Befallningshafvandes öfverklagade utslag; Hvilket vederbörande till efterrättelse lärer.

Den, som med detta Utslag icke åtnöjes, etc.

Är och dag som förr skrifvet står.

TÖNNES HELM. WRANGEL.

CARL AUG. FEHR.

J. M. AHLMARK.

Sten Forsberg.

Herr Gunnar Eriksson: På de skäl, som i Utskottets betänkande äro anförda, tager jag mig friheten värdsamt anhålla om Kammarens bifall till Utskottets förslag.

Förhållandena i Dalarne uti ifrågavarande hänseende anser jag för min del utgöra ett manande exempel för Kammaren att hellre bifalla Utskottets än motionärens förslag. Det är väl sant, att det är svårt att nödgas fråntråda den jordtorfva, som ärligen förvärfvats, men om icke den större friheten att stycka jorden der hade förefunnits, hade icke sådana förhållanden kunnat uppstå.

För min del kan jag icke inse annat än att frihet att klyfva jorden i huru små bitar som helst skall vara både ekonomiskt och politiskt oklokt; och då jag icke vill bidraga till ett beslut, som icke skulle vara för landet gagneligt, yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Nils Petersson: I likhet med några föregående talare kan icke heller jag gilla Utskottets åtgöranden i denna fråga. Utskottet hade, efter mitt förmenande, bort fästa mera afseende, än det gjort, vid de i ämnet väckta motionerna.

Att nu längre tala om det der ordet *besuttenhet*, hvarmed skulle förstås egarens till en mindre jordareal förmåga att till kronan erlægga utskylderna för densamma, tror jag icke vara lämpligt; ty genom såväl den enskilda erfarenheten som ock statistiken, om man vill gå till den, skall man komma under fund med, att både den enskilde och staten numera drabbas af större förluster genom de stora än af de små besutna egendomarne. Vi hafva derpå ett färskt exempel i Gellivara bolag, hvilket, som jag tror, bland enskilde eger den största jordarealen i Sverige; och på hvilken egendom har staten gjort större förluster än på denna? Skulle således statsmakterna lagstifta något i fråga om rätt att ega jord, borde denna lagstiftning snarare gå ut på ett förbud att besitta för mycket än för litet jord; ty det är på de större possessionerna förluster drabba staten; och den, som eger ett tunnland jord, kan lika väl honorera sinaför bindelser som den, som eger en större egendom. Argumentet, att staten genom för vidsträckt styckning af jorden skulle göra förlust, gäller således numera icke.

Deremot torde man böra taga i betraktande de väsentliga fördelar, landet skulle vinna derigenom, att en större mängd af dess invånare vore, som man säger, herre på egen täppa, hade sitt eget tak öfver hufvudet och säkerhet för besittningen af den jordtorfva,

den upparbetat, och denna omständighet är så vigtig, att representationen bör betänka sig mer än en gång, innan den ställer så till, att dessa små jordegare stå rättslösa i afseende på eganderätten till sin lilla torfva. Jag tror derfor, att fulla skäl tala för frågans återförvisande till Utskottet för närmare skärskådande, så mycket hellre, som en reservation möjligen kan vara så uppstald, att den icke är tillfredsställande, men då motionären i denna Kammare sjelf förklarar sig nöjd med reservanten Sundells förslag, och jag icke har mig bekant hvad Första Kammaren i ämnet beslutat, skall äfven jag för närvarande låta bero dervid och således instämma med dem, som yrkat bifall till Herr Sundells reservation. Den må tills vidare gälla såsom en opinionsyttring, ty då, såsom jag tror, frågan snart återkommer, måtte den väl lösas ungefär på det sätt, motionärerne nu föreslagit.

Jag yrkar nu, som sagdt är, bifall till Herr Sundells reservation.

Herr Liss Olof Larsson: Äfven jag anhåller att få instämma i deras yttranden, som yrkat bifall till Herr Sundells reservation. Jag kan för min del icke förstå, hvare det varnande exempel skulle bestå, som en talare åberopat mot bifall till reservationen. Om man vill taga något exempel, så kan man lika väl taga ett sådant, som talar för bifall till motionärernes förslag. Några varnande exempel från Dalarne känner jag emellertid icke; och jag kan icke inse, hvad talaren dermed menade, och således ej heller ingå på någon vederläggning af hans yttrande i denna del.

Jag tror att det icke är någon fara att, på sätt det är föreslaget, aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t, ty Kongl. Maj:t skulle först "efter vederbörandes hörande" meddela erforderliga föreskrifter. När dessa komma att höras, få de då göra de invändningar och framställa de vilkor, som äro nödiga. Hvad Dalarne beträffar, så har det redan blifvit påpekadt, att den ifrågasatta anordningen icke alls inverkar på skatternas indrivande till staten eller medför något ökad besvär för dem, som debitera och uppbära skatterna. Ty, såsom en talare på dalabänken nämnt, de jorden åliggande skatterna debiteras icke på hvarje jordegare särskildt, utan på hvarje soldatrote. I den kommun, som jag tillhör och hvilken utgöres af 2,000 jordegare, finnes det 150 soldatrotar. När kronofogden och häradsskrifvaren förrätta uppbörd, komma icke dessa 2,000 jordegare fram och betala hvar för sig sina skatter, utan uppbörden sker så, att, sedan en person blifvit utsedd för hvarje ort, som består af 5 eller 6 soldatrotar, penningarne lemnas till denne, som sedermera aflemnar dem vid uppbördsmötet, och uppbördsmännen få då blott att göra med 30 à 40 personer. Kronofogden och häradsskrifvaren få härigenom icke något ökad besvär, och staten riskerar icke det ringaste i afseende å skatternas indrivning. I detta fall tror jag således icke att man kan hemta något varnande exempel från Dalarne, utan tvärtom tror jag att detta sätt för verkställande af debitering och uppbörd af statens skatter bör efterföljas öfverallt, der så ske kan.

Ser man något närmare på Lag-Utskottets betänkande, så tror

*Om upphäf-
vande af K. F.
den 6 Aug.
1864 ang.
hemmanskluf-
ning m. m.
(Forts.)*

Om upphäfvande af K. F. den 6 Aug. 1864 ansl. hemmans-klyfning n. m. (Forts.)

jag att man kan finna, att Utskottet sjelft icke har något mot, att Kammaren bifaller Herr Sundells reservation. Utskottet synes nemligen vara mycket tveksamt i fråga om hvad som bör göras, och jag tror att Utskottets motivering för afslag icke är så skarpt menad. En motionär har visat, att i Enviks socken finnas omkring 120 besutna och omkring 270 obesutna samt i Svärdsjö socken omkring 300 besutna och omkring 770 obesutna hemmanslotter. Det är visserligen sant, att dessa jordegare, som äro obesutne, icke äro skyldige att lemna ifrån sig sina hemmansdelar, utan att de få betaldt för dem efter deras uppskattning. Men det torde väl medgifvas, att det skall kännas bra tungt, att en person, med åberopande af lagen, kan säga: du måste lemna din egendom till mig; du får visserligen betaldt för den, men du måste lemna mig den likväl. Jag tror att, om äfven på något ställe i landet skulle förorsakas större besvär med debitering och uppbörd af statens skatter, detta är en så försvinnande liten olägenhet i förhållande till förmånen att hafva ett stort antal nöjda och belättna invånare inom landet, att man torde böra underkasta staten denna olägenhet. Jag tror visserligen icke att det förefinnes någon fara här i Sverige, men jag anser, att man bör låta hvar och en vara herre för sig; man behöfver då icke vara rädd för hvarken kommunism eller socialism. Men om en lagstiftning kvarstår, hvarengom en stor del jordegare komma i den ställning, att man med lagen i hand kan säga till dem: du måste lemna hus, jord, hem och allt hvad du har kärt, så skall detta möjligen kunna framkalla kommunism och socialism. Jag tror att häri ligger ett frö, som är nödigt att undanrödja. Ty hufvudsaken är, att, äfven om man eger en liten jordadel, man har tryggad besittning till den, så att ingen med lagen i hand kan taga den ifrån egaren och tillägga den en annan enskild person. Ett annat förhållande är, att man nödgas afstå sin egendom, då staten gör anspråk på den för sitt behof. Men att en enskild person i detta fall skall lemna ifrån sig sin jord till en annan enskild person, därför synes mig icke finnas någon tillräcklig rättsgrund.

Jag förenar mig med dem, som yrkat bifall till Herr Sundells reservation.

I detta yttrande instämde Herrar *Ola Andersson* i Burlöf, *Borg*, *J. E. Johansson* och *O. B. Olsson*.

Herr Åbergsson: Så många talare hafva redan yttrat sig önska, det en revision af lagstiftningen i detta afseende måtte ske, att jag anser mig kunna inskränka mig till att tillkännagifva, att jemväl jag för min del anser en sådan revision vara önskvärd. Men jag kan likväl icke instämma i det förslag, som af Herr Sundell blifvit i hans reservation framställt. Jag tvekar nemligen att bestämma mig för ett beslut så formuleradt, som det af Herr Sundell framlagda. Ett särskildt skäl för mig att vara tveksam i detta afseende är, att jag för min del anser, att, oaktadt lagarne på detta område förut utfärdats på administrativ väg, lagstiftningen härutinnan dock afser ett ämne, som ovilkorligen faller inom civillagstiftningens område. Frågan

om rättighet att lösa till sig annans jord är väl en fråga, som så berör eganderätten, att man icke kan förneka, att stadganden om en sådan rätt böra behandlas såsom hörande till civillagen, äfven om så icke egt rum hittills. Särskildt på denna grund kan jag icke instämma i reservantens förslag att hos Kongl. Maj:t begära ett förklarande i detta ämne. Jag skulle hellre önska, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t ville anhålla att Kongl. Maj:t, efter det fullständigare utredning i ämnet än som hittills erhållits egt rum, måtte föreslå en författning i ämnet och derefter till Riksdagen derom aflåta nådig proposition. Det är i detta syfte, som jag yrkar frågans återremitterande till Utskottet.

Om upphäfvande af K. F. den 6 Aug. 1864 ang. hemmansklyfning m. m. (Forts.)

Herr Helander: Jag begärde ånyo ordet efter det Herr Carl Anders Larsson yttrat sig och dertill gifvit mig anledning. Jag kom likväl icke att gifva akt uppå början af hans yttrande, hvadan jag endast kan sysselsätta mig med något af hvad han mot slutet yttrade. Nämnde talare, såväl som motionären, synes hafva den uppfattning, att, enligt nu gällande lag, ingen må innehafva jord utan att derå vara besuten, och de synas hafva deruppå grundat sina uttalanden om lagens obillighet emot den fattigare eller mindre bemedlade, som dymedelst skulle hindras från att förskaffa sig egen jordlapp. Jag trodde mig likväl i mitt förra yttrande hafva visat, att detta förmenta hinder helt och hållet grundar sig på misstag eller missuppfattning, enär det endast är för del af hemman, som besutenhet är för det trygga innehafvandet föreskrifven, samt att icke ringaste hinder möter för att under full eganderätt genom afsöndring förvärfva huru ringa jorddel som helst. Allt detta tal om obillighet emot den obemedlade finner jag derföre hafva föga billighet för sig. Hvad särskildt vilkoret af besutenhet i fråga om hemmansklyfning angår, vill jag oförbehållsamt medgifva, att jag visst icke anser någon billighet ligga deruti, att t. ex. den, som ärfver obesuten hemmansdel, tvingas att, om ock mot lösen, denna sin egendom afstå, på sätt nu är föreskrifvet, hvarföre jag ock, om så sattes i fråga, skulle vilja vara med om förändring af bestämmelserna angående besutenhet i förordningen om hemmansklyfning, men då härom icke är fråga, saknar jag anledning att derom närmare mig nu yttra. Den obillighet, som här af vållas, är emellertid till en del godtgjord genom bestämmelserna om jordafsöndring, och jag kan derföre, såsom redan är nämndt, icke finna skäl uti att, på sätt yrkadt blifvit, Kongl. förordningen af den 6 Augusti 1864 om både hemmansklyfning och jordafsöndring till all kraft och verkan upphäfves.

Herr Gasslander: Här hafva redan så många talare uppträdt för den åsigten, att 1864 års förordning, i hvad den handlar om besutenhet, icke är lämplig för våra förhållanden, att jag, som äfven delar denna åsigt, icke anser det vara lämpligt att upptaga Kammarrens tid med att ånyo upprepa de skäl, som derför blifvit andragna. Men jag tror mig kunna anföra några ytterligare skäl, som tala för denna åsigt, och som här ännu icke blifvit vidrörda.

Om upphäfvande af K. F. der 6 Aug. 1864 ang. hemmansklyfning n. m. (Forts.)

Utskottet säger i sitt utlåtande, att Utskottet finner de om hemmansklyfning och jordafsöndring i allmänhet gällande bestämmelser "innefatta vissa garantier för de till kronan utgående grundskatters rigtiga utgörande, och frågan om upphörande af den gamla skilnaden mellan hemmansklyfning och jordafsöndring derför först i sammanhang med ifrågasatt upphäfvande och om reglering af grundskatterna böra förekomma till slutligt afgörande". Af denna strof torde säkerligen hvar och en af Kammarens ledamöter, som icke närmare satt sig in i denna fråga, draga den slutsats, att nämnda författning skulle afse allenast sådana hemman, som äro betungade med grundskatter. Men detta är alldeles icke förhållandet, ty författningen gäller äfven det så kallade ypperliga frälset, och i detta hänseende har denna författning gått i en reaktionär riktning.

Här är vidare taladt om både hemmansklyfning och jordafsöndring. I detta afseende ber jag att få nämna, att, hvad jordafsöndring beträffar, 1734 års lag innehöll förbud mot afsöndring från skattskyldig jord, men icke förbud mot afsöndring från säterier. Så kom 1827 års förordning, hvilken med vissa undantag medgaf afsöndring från skattskyldig jord; och några år derefter utkom en författning, som stadgade, att 1827 års förordning skulle tillämpas på säteri. Deraf finner man, att 1827 års förordning och den sedermera tillkomna författningen innefatta en inskränkning, hvad säterierna beträffar, i de föreskrifter allmänna lagen i detta fall meddelade. Nu har deremot 1864 års förordning medgifvit frihet att afsöndra jord från alla slags hemman endast med den inskränkning, att man icke eger afsöndra från säterier mer än en femtedel och från skattehemman mer än en tiondedel af hemmanets hela område.

Hvad deremot hemmansklyfningen angår, ber jag få nämna, att 1734 års lag alls icke talar om besutenhet. Den medgaf full frihet för klyfningen i huru små delar som helst, nota bene med undantag vid arskifte, då den ene arvingen, i vissa fall, egde rättighet att utlösa de öfriga. Gjorde han icke detta vid arskiftet, och detta vann laga kraft, hade han icke sedermera någon lösningsrätt. 1734 års lag var i detta fall fullt konsekvent. Vid hemmansklyfning fans icke någon lösningsrätt på grund af besutenhet, men deremot medgaf denna lag, för att hindra jord att gå ur släkten, så kallad bördsrätt äfvensom för kronan och enskilda ränteegare rättighet att lösa jord, deraf de hade räntan, då den såldes utan börd. Men denna rättighet för kronan såsom ränteegare att lösa jord afskaffades, om jag minnes rätt, 1789; den kvarstår ännu i vissa fall för enskilde ränteegare. Vid granskning af nu gällande författning finner man, att något förbud icke finnes emot hemmansklyfning i huru små delar som helst för att bevara kronans rätt. Man kan icke i författningen uppleta ett enda stadgande, som antyder, att en sådan föreskrift tillkommit för att bevara kronans rätt i afseende å skatten, utan, såsom författningen äfvensom historiken tydligt och klart utvisar, har detta förbud blifvit satt endast derför, att man ansåg, att det i socialt hänseende icke vore lämpligt, att befolkningen blef egare af allt för små hemmanslotter.

Ser man på motiven för det Kongl. bref, som i afseende på den alltför oinskränkta hemmansklyfningen i Dalarne blifvit åberopadt, finner man, att Kongl. Maj:t ansett denna frihet vara ibland de största och jemväl den betydligast verkande orsaken till det nästan allmänna trångmål, hvori denna landsorts allmoges såge sig stadd. Det var alldeles icke fråga om, att deri skulle ligga ett hinder för skatternas ordentliga utgörande, men man ansåg, att befolkningen derigenom skulle råka i trångmål, och det var detta man ville förekomma. Läser man vidare 1864 års förordning, finner man, att den innehåller förbud för klyfning af ett hemman utöfver besutenhet, men hvad verkan medför väl ett sådant förbud, om icke någon väcker talan emot öfverträdande deraf? Kronan kan ju icke uppträda och väcka åtal, då det är fråga om skattejord och säterier; endast den enskilde, som har större lott i hemmanet, kan begära att få lösa. Häradsrätten kan icke heller neka att meddela lagfart på huru liten del som helst, och då den, som sitter på hemmansdelen, låtit inteckna densamma och tror sig vara fullt säker om besittningen deraf, så kommer en vacker dag en annan person och säger, att han vill lösa ut honom, och då blir han utan vidare tvungen att lemna den.

Man kan vidare finna rigtigheten af denna uppfattning deraf, att 1864 års författning stadgar, att, om ett hemman är beläget i en trakt, der tillgång finnes på fiske, sjöfart eller dylikt ständigt näringsfång, man kan klyfva det utan att behöfva följa de vanliga grunderna om besutenheten. Författningen uppställer icke det vilkoret, att köparen sjelf skall bedrifva sjöfart eller idka fiske, utan endast att tillgång till sådan näring skall finnas i orten, för att icke stadgandet, om att jorden skall lemna föda för ett visst antal personer, skall behöfva tagas i beräkning vid klyfningen.

Det är dessa skäl, jag velat nämna utöfver dem, som redan blifvit anförda, och jag tror, att enhvar, som haft sin verksamhet på landet och som tagit kannedom om huru det förhåller sig med dessa stackars innehafvare af små lägenheter och deras osäkra ställning, skall nödgas erkänna, att den reaktionära lagstiftning, som tog sin början något före eller på samma gång som skiftesverkets ordnande, afsåg att förbjuda dessa innehafvare af smärre lägenheter att begära skifte, och att derifrån äfven härledde sig föreskrifterna om rättighet för en innehafvare af en större hemmansdel att lösa till sig en mindre, hvilken föreskrift varit anledning till många familjers ruin och sorg.

För min del skulle jag visserligen helst hafva velat instämma i det yrkande om återremiss, som Herr Åbergsson framställt, för att sålunda erhålla framställningen om ändring i denna författning bättre formulerad, men då jag anser, att man redan vinner ett stort steg, om reservationen vinner framgång, vill jag med min röst söka bidraga till densamma.

Herr *Granlund* förenade sig med Herr *Gasslander*.

Herr *Hedlund*: Jag har begärt ordet endast för att uttala min synnerliga glädje öfver att hafva hört ett så stort antal af Sveriges

Om upphäfvande af K. F. den 6 Aug. 1864 ang. hemmansklyfning m. m. (Forts.)

Om upphäfvande af
K. F. den
6 Augusti 1864
angående
hemmansklyf-
ning m. m.
(Forts.)

väl besutne jordbrukare här upptråda till förmån för de så kallade obesutna. Jag tror nemligen vi icke kunna precis helt och hållet förneka, att det är de besutne jordbrukarne här, som i icke ringa mån tryckt på den lagstiftning, som vållat obesutenheten.

Jag har, så vidt jag kan erinra mig, endast hört en enda talare, som uttryckt den åsigten, att en obegränsad frihet i detta hänseende vore mycket skadlig. Man har nemligen gent emot den lösa befolkningen, som man kallar den, gent emot fattigdomen inom vissa landsorter, märkligt nog, anført, att de hade för litet jord, för att på den kunna få sitta kvar, och konklusionen deraf har blifvit, icke att de skulle sättas i tillfälle att öka sin jordbesittning, utan att de i dess ställe skulle köras bort från den lilla torfva, som de förvärfvat sig. Deraf hafva uppstått dessa bönhasjagter mot de stackars backstugusittarne; deraf hafva uppstått dessa våldskräkningar, som med lagens tillhjälp egt rum emot mången fattig innehafvare af en ringa jordlapp. Och naturligt är, att mången egare af ett hemman skulle finna för sig fördelaktigt att på sådant sätt för godt pris, ja, understundom kanske utan den ringaste ersättning, slå under sig den fattige mannens stuga med dess lilla potatistäppa. De yttranden, som i dag från mången hemmansegare afgifvits, hafva synts mig innebära en protest mot ett slikt förfaringsätt, ja, de tyckas till och med tyda på, att det numera helt och hållet fallit i glömska — och väl vore det. För öfrigt får jag säga, att jag anser sjelfva ordet »besutenhet» vara ett af de mest olyckliga uttryck, som i någon svensk lag förekommer. Ty hvad menas väl med besutenhet? Den ene kan vara besuten på en ganska ringa torfva, under det en annan icke är besuten på en stor jordrymd. Det beror dels på två omständigheter; dels huru man sköter den lilla torfvan, och dels huruvida den lemnar tillfälle till någon binäring; och denna behöfver icke endast bestå i fiske eller sjöfart, utan kan vara af mångahanda art. Derför är, enligt min tanke, hela begreppet *besutenhet* ett falskt begrepp, hvilket dock icke hindrar, att man för icke så länge sedan — det var ungefär för ett par årtionden sedan — fick höra en framstående statsman såsom förklaring öfver proletariatet anförä den allt för vidt utsträckt hemmansklyfningen. Och vi veta ju också, att under den reaktionära period, som inträdde med år 1850, utkom eu författning, som med ett enda penndrag gjorde till obesutna tusentals hemmansegare i Vermland och öfriga skogsprovinser, och detta endast derigenom, att man icke tog i betraktande den stora jordvidd, som belöpte på hvarje hemman i dessa trakter. Jag anser därför, att det icke allenast med hänsyn till de förhållanden, som i detta hänseende äro rådande i Dalarne, och hvilka sannerligen äro upprörande, utan äfven för alla andra delar af vårt land, vore angeläget att få den härutinnan nu gällande lagstiftning upphäfd, och att full och obegränsad frihet lemnas hvarje svensk medborgare att förvärfva en torfva, der han kan uppbygga sitt hus och åt sig uppodla en jordrymd, denna må nu blifva större eller mindre, och att lagstiftningen, i stället för att försvåra, tvärtom bör underlätta ett sådant förvärf. För min del kan jag sålunda icke annat än på det lifligaste önska framgång åt Herr Sundells reservation.

Hvad åter vidkommer invändningen derom, att aflåtandet af en skrifvelse i sådant syfte skulle likasom innebära ett godkännande af den maktfullkomlighet, i kraft hvaraf Kongl. Maj:t i administrativ väg utfärdat hithörande författningar, så vill jag icke alldeles underkänna vigten af denna invändning. Ty visst är, att, under det att Kongl. Maj:ts myndighet i vissa fall är ytterst begränsad, så kan han å andra sidan i fråga om de förhållanden, som ordnas genom den s. k. administrativa lagstiftningen, genom en enda författning rent af omskapa landets hela sociala tillstånd. Jag tänker härvid närmast på skiftesförfattningarne. Men då jag befarar, att ett annat beslut möjligen skulle fördröja frågans lösning, och då förhållandena i Dalarne kräfva snar hjälp, tror jag att, om Kongl. Maj:t finge fortfara med denna sin maktfullkomlighet derhän, att upphäva en författning, som han med ett kanske allt för långt sträckt begagnande af sin rätt utfärdat, deruti icke låge någon fara för framtiden. I detta hänseende vill jag dock underordna mitt omdöme under deras, som bättre satt sig in i dessa förhållanden; men jag anser, att frågan är af beskaffenhet att kräfva så snar lösning som möjligt.

Om upphäfvande af K. F. den 6 Augusti 1864 angående hemmansklufning m. m. (Forts.)

Häruti instämde Herr *Fredriesson*.

Herr J. Andersson i Tenhult: Jag föranleddes att begära ordet af de yttranden, som här blifvit fälda, att man nu i vårt land får köpa och besitta huru liten jordegendom som helst. Detta kan väl vara händelsen på åtskilliga orter, men det är icke så öfver allt. I det afseendet ber jag att få åberopa ett exempel från min egen hembygd, ja, till och med från den gård, der jag sjelf bor. Från detta hemman hafva tre särskilda jordafsöndringar egt rum. Af dessa hafva tvenne blifvit af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande fastställda, och vederbörande häradsrätt har på grund af köpeafhandlingarne derå meddelat laga fasta. Deremot har afgälden för den tredje afsöndringen, som tillkom något senare, icke blifvit af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande fastställd på den grund, att de tre afsöndringarne tillsammans omfattade mer än en tiondedel af hemmanets hela egorymd. Den, som köpt den sist afsöndrade delen, har emellertid påkostat jorden ganska mycket, utan att han någonsin kan få någon säker besittning derutaf. För min del kan jag dock icke annat än önska, att hvar och en må få rättighet att afyttra så stor eller liten del af sin jord, som han sjelf vill, blott med den inskränkning, att så väl Kongl. Maj:t och kronan, som kommunen och andra verk och inrättningar tillförsäkras sina rättigheter från så väl sjelfva stamhemmanet som från den afsöndrade delen.

Herr Magnus Jonsson: För att icke förlänga diskussionen, ber jag endast att få tillkännagifva, att jag icke deltagit i behandlingen af denna fråga inom Utskottet.

Medan jag har ordet, vill jag emellertid äfven anhålla, att Kamraren täcktes återremittera ärendet till Utskottet, hellre än att nu, så att säga på rak arm, bifalla Herr Sundells reservation.

Om upphäfvande af K. F. den 6 Augusti 1864 angående hemmansklyfning m. m.
(Forts.)

Herr Sjöberg: Jag har tagit mig friheten begära ordet egentligen för att fästa Kammarens uppmärksamhet på lämpligheten af att, såsom Herr Åbergsson och jemväl den nästföregående talaren yrkat, ärendet i sin helhet återförvisas till det ärade Lag-Utskottet. Nämnda Utskott synes mig — i förbigående sagdt — icke hafva behandlat frågan med den diskretion — jag finner icke för tillfället något bättre uttryck — som vederbort, och de många anmärkningar, som mot Utskottets betänkande blifvit rigtade, synas mig vara fullt befogade.

Ur formel synpunkt är det äfven en omständighet, vid hvilken jag ber att få fästa uppmärksamheten, nemligen att Utskottet funnit sig föranlåtet att, på sätt som skett, sammanknipa tvenne särskilda motioner och hemställa, att desamma icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, hvilket naturligtvis måste ej mindre åstadkomma oreda uti diskussionens gång, än äfven för Herr Talmannen medföra svårigheter vid propositionernas framställande.

Jag vill emellertid mindre fästa mig vid detta, än vid den omständigheten, att de tvenne motionärerne, Herr von Koch i Första Kammaren och Herr Per Nilsson i Espö i Andra Kammaren, föreslagit, den förre, att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, att de stadganden, hvilka uti Kongl. förordningen den 6 Augusti 1864, angående grunderna och vilkoren för hemmansklyfning och jordafsöndring, samt särskildt för Stora Kopparbergs län uti Kongl. kungörelsen den 18 Februari 1859 jemte andra ännu gällande författningar äro meddelade i fråga om besutenhet såsom vilkor för hemmans klyfvande m. m., måtte »förklaras hafva upphört att vara gällande»; och Herr Per Nilsson i Espö, att Riksdagen »för sin del beslutar», att ofvannämnda författning af år 1864 »till all kraft och verkan upphäfves», äfvensom att Herr Sundell, i sin mot Utskottets utlåtande afgifna reservation, omfattat dessa begge motioner samt ej mindre föreslagit, »att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t, efter vederbörandes hörande, täcktes i nåder förklara, att i de på det allmännas bekostnad eller med bidrag af statsmedel storskiftade socknar i Dalarne talan om lösen af obesuten jordareal icke vidare får vid domstol väckas, utan att sådan lösen hädanefter ankommer på aftal vederbörande emellan», än äfven förklarat sig anse, att de begge af Herrar von Koch och Per Nilsson väckta motionerna böra på det sätt bifallas, »att Riksdagen underdånigst hemställer om upphäfvande af hvad i Kongl. förordningen, angående grunderna och vilkoren för hemmansklyfning och jordafsöndring, den 6 Augusti 1864, finnes stadgad om besutenhet» o. s. v.

Herr Åbergsson har redan erinrat, att denna författning innehåller stadganden, som otvetydigt falla inom den civila lagstiftningens område. Det vill synas mig eget nog, att Kongl. Maj:t kunnat, så sent som år 1864, på administrativ väg utfärda en sådan författning, som den omnämnda, men det finner i viss mån sin förklaring deri, att Rikstens Ständer i skrifvelse den 7 December 1863 anhöllo derom, ehuru dock i den form — och derpå ber jag att särskildt få fästa uppmärksamheten — att Rikstens Ständer tydligt hade angifvit hvad af den äldre förordningen i ämnet borde, efter Ständernas för-

menande, ändras, samt begärt, att vissa uppgifna paragrafer måtte erhålla en till ordalagen äfven angifven lydelse. Det vill sålunda synas, som om det vid detta tillfälle föresväfvat Riksdagens Ständer, att de borde hafva del uti den ifrågavarande lagstiftningen. Och att Riksdagen numera skulle, på sätt flere talare yrkat, hos Kongl. Maj:t begära, det han ville upphäfvat de stadganden, hvilka, såsom jag tagit mig friheten antyda och Herr Åbergsson närmare utvecklade, falla inom den civila lagstiftningens område, förefaller mig, lindrigast sagdt, i hög grad oegentligt.

Jag har vid föregående tillfällen tillåtit mig framhålla, att den ekonomiska lagstiftningsrätten, sådan den enligt 89 § Regeringsformen är Kongl. Maj:t medgifven, är allt för obestämd och obegränsad. Men deraf synes mig äfven böra följa såsom en ren nödvändighet, att Riksdagen icke för sin del gör denna rätt, om jag så får säga, ännu mera vidsträckt, än den är. Och detta skulle otvifvelaktigt blifva händelsen, om Riksdagen, såsom de fleste talare påyrkat, skulle till Kongl. Maj:t ingå med en skrifvelse i den form, som finnes angifven i Herr Sundells reservation. Jag anser mig således för min del böra instämma med dem, som påyrkat frågans återremitterande, såsom den för närvarande enda lämpliga åtgärd, så vidt man nemligen vid denna riksdag vill komma till något resultat i saken, hvilket lär få inskränkas till en skrifvelse med anhållen, att Kongl. Maj:t täcktes för en följande Riksdag framlägga proposition i ämnet.

Herr C. A. Larsson: Äfven jag skall förena mig med dem, som påyrkat frågans återremitterande, emedan jag tror att den derigenom skall erhålla en bättre lösning, än om Herr Sundells reservation bifalles.

Herr Smedberg: Man må säga om den ifrågavarande förordningen, angående hemmansklyfning och jordafsöndring, hvad man vill; för min del får jag dock förklara, att i den ort, jag tillhör, några olägenheter af hemmansklyfningar eller lösningsanspråk icke förekommit. Af Herr Sundells reservation finner jag också, att något sådant icke ifrågakommit i Dalarne, ehuru hemmansklyfningen der gått ganska långt; och då någon olägenhet i följd af denna författning sålunda icke inträffat, tror jag icke att det är skäl att upphäfvat densamma, så länge vi ännu hafva grundskatterna och i synnerhet rustningen och roteringen kvar; ty så länge dessa kvarstå, skola stora svårigheter inträffa, om man får klyfva hemman i huru små delar som helst. Om t. ex. ett kronorusthåll, bestående af 100 tunnland jord, fördelades i 100 delar om ett tunnland hvardera, och dessa skulle tillsammans föda häst. så kan man lätt inse, huru mycket trassel och oreda deraf skulle uppstå: hvarje del skulle i sådant fall fodra hästen årligen 3 à 4 dagar hvardera. Då är det bättre att bibehålla den nuvarande lagstiftningen och lemna jordegare fortfarande rättighet att afsöndra från hemmanet hvad han deraf vill afyttra samt af de afsöndrade lotterna uppbära afgälden. Han kan då sälja ett tunnland jord till en och ett tunnland till en annan, blott med den

Om upphäfvande af K. F. den 6 Augusti 1864 angående hemmansklyfning m. m. (Forts.)

Om upphäfvande af
K. F. den
6 Augusti 1864
angående
hemmansklyfning
m. m.
(Forts.)

inskränkning, att afsöndringarne från skattejord icke öfversiga $\frac{1}{10}$ af hela egovidden. Då kunna så många, som sådant önska, komma i besittning af jord.

Beträffande de formella hindren för författningens upphäfvande, vill jag fästa uppmärksamhet på, att denna författning icke är den enda, som talar om *besutenhet*. I 5 § af gällande skiftesstadga heter det: "Egare af så ringa del i hemman, att en åbo derå icke är *besuten*, hafve ej rätt att mot öfrige delegares bestridande laga skifte erhålla" etc. Om man nu också upphäver förordningen om hemmansklyfning, hvilken föreskrifver vissa vilkor för besutenhet, så kvarstår dock denna bestämmelse i skiftesstadgan; och huru skall man då bete sig, om vid laga skifte invändning göres mot sökandes besutenhet. Man kan visserligen framdeles ändra denna 5 § i skiftesstadgan; men för närvarande är någon motion derom icke väckt, ej heller kan Lag-Utskottet sjelfmant framlägga förslag om en sådan åtgärd. Äfven härutinnan möta således formella hinder för upphäfvande af hemmansklyfningsförordningen.

I afseende på jordafsöndring måste man medgifva, att författningen lemnar tillräckligt stor frihet. Man får enligt densamma afsöndra huru litet område som helst. Och detta område kan säljas antingen på everldelig tid eller på listtid eller på viss tid. I förstnämnda fallet får man lagfart å köpet; och man behöfver dervid icke numera, såsom förr var fallet, vid häradsrätten förebringa utredning i fråga om afgäldens belopp. I de senare fallen åter får köparen inteckningssäkerhet för afhandlingarnes bestånd; och numera är en sådan inteckningshafvare befriad från kostnader och besvär i och för inteckningens förnyande, ty en sådan åtgärd erfordras icke vidare. Skulle man nu, såsom den ärade motionären önskat, upphäva äfven förordningen angående jordafsöndring, blefve följden enligt min tanke den, att man komme ur askan i elden. 4 kap. 9 § Jordabalken stadgar nemligen: "Ej må den, som å skattskyldig jord sitter, genom köp, skifte, eller å annat sätt, något söndra och minska af det, som dertill med rätta hörer: gör det någon, vare ogildt." Detta lagrum är just genom nu gällande jordafsöndringsförordning upphäfdt. Upphäfves nu denna senare förordning, så är fara värdt, att 4 kap. 9 § Jordabalken blifver återupplifvad. Då blifver all jordafsöndring förbjuden; och derhän vilja vi väl icke komma. Jag tror, att författningen om jordafsöndring är så frisinnad, som man kan önska. Någon lag bör väl finnas angående sättet att förvärfva icke i mantal satt jord.

Tror Kammaren, att något kan vinnas genom en återremiss, skall jag icke hafva något deremot. Jag för min del tror det icke; och dertfore yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Torpadie: Då ifrågavarande motion behandlades inom Utskottet, tillhörde jag den icke obetydliga meningsfraktion, som ville tillstyrka Kammaren att aflåta en underdånig skrivelse till Kongl. Maj:t ungefär i den riktning, som Herr Per Nilsson i sin motion angifvit. Jag har nemligen alltid hört till dem, som hafva svårt att

fatta, hvarför, då det icke är en person förmenadt att köpa huru mycket jord som helst, det skall finnas ett stadgande, som säger, att han icke får köpa huru litet som helst. Men, om jag nu icke reserverat mig mot Utskottets betänkande, så är orsaken dertill att söka i den omständigheten — jag bekänner det öppet — att jag, då jag vid justeringen af Utskottets betänkande fick se ordnade och systematiskt uppställda de skäl, som tala för bifall till Utskottets förslag, blef något tveksam om hvad beslut jag lämpligast borde biträda.

Jag tror, att man i sjelfva verket icke gör rätt, då man här talar om rättslöshet för vissa samhällsmedlemmar. I det fallet borde väl 1864 års författning vara temligen tydlig; ty enligt densamma kan man genom att köpa så kallade afsöndrade lägenheter få besitta huru liten jordlapp som helst.

Den ärade talaren på göteborgsbänken yttrade något om, att man så ofta får se en viss bönhasjagt mot dessa stackars backstugusittare. Ja, det är sant. Dock fick man måhända se det oftare förr än nu. Men enligt mitt förmenande beror detta icke på någon felaktighet i författningarne, utan på den omständigheten, att före 1827 åtskilliga afsöndringar hade verkstälts i strid mot då gällande lag, och att, när sedermera 1827 års författning utkom, många jordegare begagnade sig af tillfället att på det sättet söka att utan lösen tillskansas åt sina hemman åtskilliga småbitar, som på god tro, om ock icke i enlighet med författningarne, varit derifrån afsöndrade. Å andra sidan vill jag dock icke bestrida, att författningen, sådan som den nu är, i sjelfva verket har sina brister; formen är tung, och kostnaden för att komma i lugn besittning af en mindre jordlapp blir måhända ofta nog för stor.

Jag har således för min del ingenting emot att förena mig i det yrkande om återremiss, som den värde talaren på stockholmsbänken framställde, och kan Lag-Utskottet i det antydda hänseendet åstadkomma något förslag, hvarom Kammaren kan enas, vore det mig mycket kärt.

Herr *Svensén* instämde med Herr Torpadie.

Herr Per Nilsson i Espö: Herr Talman! Jag anhåller endast att få ändra mitt föregående yrkande till återremiss.

Herr Sven Andersson: Jag instämmer med de talare, som yrkat återremiss.

Herr Königsfeldt: Äfven jag anhåller att få ändra mitt yrkande till återremiss.

Herr A. Hansson: Äfven jag instämmer med de talare, som yrkat återremiss.

Herr Bälter Sven Ersson: Också jag förenar mig numera med dem, som yrka återremiss.

*Om upp-
häfvande af
K. F. den
6 Augusti 1864
angående
hemmansklyf-
ning m. m.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen förklarats slutad och propositioner gifvits enligt de gjorda yrkandena, beslöt Kammaren till Utskottet återförvisa det förevarande utlåtandet.

§ 4.

Föredrogos och biföllos Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 17, i anledning af väckt motion om upphäfvande eller ändring af Kongl. förordningen angående hvad bolag iakttaga böra, som, under så kallad firma eller särskild antagen handteckning, vilja handels- och fabriksrörelse idka, den 28 Juni 1798; och

N:o 18, i anledning af väckt motion om tillägg till 67 § konkurslagen.

§ 5.

Efter föredragning dernäst af Stats-Utskottets memorial N:o 38, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut angående ifrågasatt bemyndigande för Riksgäldskontoret att under år 1879 utbetala viss andel af det för år 1881 anslagna lånebelopp till utförande af södra Dalarnes jernvägsanläggning, blef den i detta memorial föreslagna voteringsproposition af Kammaren godkänd.

§ 6.

Föredrogs Lag-Utskottets utlåtande N:o 19, i anledning af väckt motion om underdänig skrifvelse angående skärpta straffbestämmelser mot fylleri.

*Om skärpta
straffbestäm-
melser mot
fylleri.*

Utskottet hade hemstält:

att Herr *Fredrik Anderssons* inom Andra Kammaren afgifna motion, N:o 89 — deruti var föreslaget, att Riksdagen ville till Kongl. Maj:t ingå med underdänig skrifvelse, att Kongl. Maj:t ville låta utarbета och, antingen särskildt eller i sammanhang med det af de tillsatte komiterade väntade lagförslaget i bränvinsfrågan, för Riksdagen framlägga förslag till skärpta straffbestämmelser mot fylleri, i riktning af hvad motionären i sin motion anført — icke måtte af Riksdagen bifallas.

Herr *Torpadié*, hvilken inom Utskottet reserverat sig mot en del af den af Utskottet använda motivering, yttrade: Jag har icke begärt ordet för att påyrka något annat slut än det, hvartill Utskottet kommit, utan jag skall endast be att med några ord få bemöta sista delen af Utskottets motivering för sitt afslag, hvilken jag icke anser vara lämplig.

Utskottet yttrar: "När nu bötesbeloppet kan uppgå ända till tjugu kronor, finner Utskottet strafflagen efter den uppfattning, densamma har om fylleribrottets karakter, och i jemförelse med de för liknande sedlighetsbrott bestämda straff, hafva gifvit domstolarne tillräcklig latitud för ifrågavarande brotts bestraffande, och, med allt erkännande af det behjertansvärda i motionens syfte, får Utskottet därför vördsamt hemställa" etc. Den eloge, Utskottet sålunda ger nu gällande straffbestämmelser för fylleriförseelser, kan jag för min del icke gilla. Man bör nemligen icke glömma, huruledes detta lagstad-

gande tillkommit. I Kongl. Maj:ts proposition till 1863 års Riksdag angående antagande af ny strafflag föreslås bötesbeloppet för ifrågasvarande förseelse till högst 100 riksdaler, men att, derest någon tredje gången eller oftare lagfördes för nämnda förseelse, denne skall straffas med böter eller fängelse i högst sex månader. Lag-Utskottet vid samma riksdag föreslog utan någon motivering dessa böter till högst 50 riksdaler. I de särskilda stånden stannade man deremot i olika beslut. Bondeståndet nedsatte böterna till högst 20 riksdaler, hvilka dock icke skulle ådömas någon i annat fall, än då han tillika fört oljud. Ridderskapet och Adeln biföll, om jag icke missminner mig, Kongl. Maj:ts proposition, och de öfriga stånden stannade vid Lag-Utskottets förslag. Således tillkom nu gällande stadgande endast genom den slumpvisa utgången af voteringen inom ett förstärkt Utskott. Nu, Herr Grefve och Talman! vill jag icke säga, att jag är någon vän af höga bötesbestämmelser, eller tror att något synnerligt dermed uträttas, men å andra sidan kan jag icke fördölja för mig, att, när det lärers få anses obestriddigt att ifrågasvarande § är den, som oftast af alla §§ i strafflagen öfverträdes, det icke synes mig vara fullt rätt, att denna § skall innehålla, om jag icke misstager mig, de lägsta straffbestämmelserna i denna lag. Derför kan jag icke gilla den af Utskottet begagnade motiveringen; och hade den ärade motionären föreslagit någon förhöjning i bötesbeloppet, så skulle jag för min ringa del icke haft något att deremot invända; men då han, om jag uppfattat honom rätt, icke har velat få straffet för fylleri satt lika högt, som det, hvarmed man belägger brott mot person, våldföring och bedrägeribrott, så har jag icke kunnat biträda honom, utan har instämt i det slut, Utskottets majoritet omfattat, till hvilket jag derföre måste yrka bifall.

*Om skärpta
straffbestäm-
melser mot
fylleri.
(Forts.)*

Herr Aug. Peterson: Oaktadt nu gällande straffbestämmelser i förevarande fall äro låga, hemställer jag likväl, om det kan vara skäl att skärpa dem. Ty den, som har sinne för och vana att berusa sig och att i sådant tillstånd visa sig på allmänna platser med risk att derifrån blifva införfpassad i förvaringshäkte, lärers nog få vid dessa ofta upprepade fall erfara tillräckligt straff jemväl enligt nu gällande bestämmelser. Och då, vid det förhållande att han saknar medel att gälda ådömda böter, dessa skola aftjenas i statens fängelser, samt det således skulle komma att lända staten till förlust om dessa böter höjdes, så finner jag för min del icke skäl att deri vidtaga någon ändring, utan får, då något särskildt yrkande icke blifvit gjort, yrka bifall till Utskottets afstyrkande hemställan.

Vidare anfördes icke. Kammarern biföll Utskottets hemställan.

Kammarerns ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.